

Σχέδιο - Πλαίσιο

για τη διατήρηση και διαχείριση
της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς
του Αγίου Όρους

Τεχνικές προδιαγραφές ολοκληρωμένης μελέτης

Μάρτιος 2015

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΩΝ¹

ΜΕΡΟΣ I: ΕΙΣΑΓΩΓΗ	3
ΜΕΡΟΣ II: ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.....	8
ΜΕΡΟΣ III: ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΧΑΡΤΩΝ ΜΕΛΕΤΗΣ	31
ΜΕΡΟΣ IV: ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ	33
ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ I: ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ.....	35

Συντομογραφίες

ΕΑΚ	Εθνικός Αντισεισμικός Κανονισμός
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση / Ευρωπαϊκή Επιτροπή
ΕΚ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΕΟΑ	Εξέχουσες Οικουμενικές Αξίες (Outstanding Universal Values - OUV)
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (πριν το 1993)
ΕΠΜ	Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη
ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη»
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή (πρώην ΕΣΥΕ)
ICCROM	Διεθνές Κέντρο για τη Μελέτη της Διατήρησης και της Αποκατάστασης των Πολιτιστικών Αγαθών (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property)
ICOMOS	Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων και Τόπων (International Council on Monuments and Sites)
IUCN	Διεθνής Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης (International Union for the Conservation of Nature)
ΚεΔΑΚ	Κέντρο Διαφύλαξης Αγιορείτικης Κληρονομιάς
ΚΕΝΑΚ	Κανονισμός για την Ενεργειακή Απόδοση των Κτιρίων
ΚΠΚ	Κέντρο Παγκόσμιας Κληρονομιάς
ΠΠΚ	Περιοχή Παγκόσμιας Κληρονομιάς
ΣΜΠΕ	Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
ΣΠΔΔΑΟ	Σχέδιο – Πλαίσιο για τη διαφύλαξη και διαχείριση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς του Αγίου Όρους
UNESCO	Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation)
ΥΠΑΠΕΝ	Υπουργείο Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας
ΥΠΠΟΠΑΙΘ	Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων.

¹ Το σχέδιο αυτό Τεχνικών Προδιαγραφών συντάχθηκε από τους αρχιτέκτονες - χωροτάκτες Θύμιο Παπαγιάννη, Γιώργο Δημητρόπουλο και Γιώργο Μελισσοουργό.

ΜΕΡΟΣ Ι: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΜΕΡΟΣ Ι: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βασικές πληροφορίες

1.1 Πεδίο αναφοράς:

Οι τεχνικές προδιαγραφές που περιλαμβάνονται στο παρόν τεύχος αφορούν στην προετοιμασία και έγκριση της ολοκληρωμένης μελέτης που θα οδηγήσει στη διαμόρφωση του 'Σχεδίου - Πλαισίου για τη διατήρηση και διαχείριση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς του Αγίου Όρους'. Το τεύχος αυτό αποτελεί την τελική έκδοση των προδιαγραφών, στο οποίο ενσωματώνονται: (α) οι κατευθύνσεις που συμφωνήθηκαν κατά τη διάρκεια του Διεπιστημονικού Εργαστηρίου της Θεσσαλονίκης (29-30 Αυγούστου 2013) επί του πρώτου σχεδίου προδιαγραφών που ετέθη προς συζήτηση και (β) οι υποδείξεις της Εκτάκτου Διπλής Ιεράς Συνάξεως (ΕΔΙΣ) που συνήλθε στις Καρυές την 07/20.05.2014.

1.2 Ορισμοί:

Οι παρακάτω ορισμοί χρησιμοποιούνται στο ίδιο τεύχος και κατά την προετοιμασία της Μελέτης ως εξής:

- Διαχείριση: Το ολοκληρωμένο σύνολο των απαιτούμενων δράσεων και μέτρων προκειμένου να εξασφαλιστεί ο στόχος της διαφύλαξης και συνετής χρήσης της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς μιας συγκεκριμένης περιοχής.
- Εξέχουσες Οικουμενικές Αξίες (ΕΟΑ): Χαρακτηριστικά μιας περιοχής, που αιτιολογούν την ένταξή της στον διεθνή κατάλογο των Περιοχών Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO.
- Επιτροπή Παρακολούθησης: Επιτροπή, συγκροτούμενη από εκπροσώπους της Ιεράς Κοινότητας και του ΥΠΠΟΠΑΙΘ, επιφορτισμένη με την παρακολούθηση και επίβλεψη της Μελέτης.
- Μελέτη: Το 'Σχέδιο - Πλαίσιο για τη διατήρηση και διαχείριση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς του Αγίου Όρους'.
- Περιοχή Παγκόσμιας Κληρονομιάς (ΠΠΚ): Περιοχή, αναγνωρισμένη από την Επιτροπή Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO για τις φυσικές, πολιτιστικές ή μικτού χαρακτήρα ΕΟΑ της.
- Προκαταρκτική Έκθεση: Τεύχος που περιλαμβάνει τα βασικά δεδομένα και απαιτήσεις για την προετοιμασία της Μελέτης (βλ. Προσάρτημα Ι). Έχει ελεγχθεί και γίνει αποδεκτή από την Ιερά Κοινότητα και το ΥΠΠΟΠΑΙΘ.
- Σύμβουλος: Διεπιστημονική ομάδα μελέτης που θα αναλάβει την προετοιμασία της Μελέτης, την παρουσίασή της στην Επιτροπή Παρακολούθησης και σε κατάλληλα *fora*, καθώς και την ενσωμάτωση των παρατηρήσεων που θα προκύψουν.
- ΥΠΠΟΠΑΙΘ: Υπουργείο Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων (εκπροσωπείται από τη Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Αρχαιοτήτων).

1.3 Επιστημονικό πλαίσιο:

Η προετοιμασία της Μελέτης πρέπει να λάβει υπ' όψιν –πέραν της σχετικής εθνικής νομοθεσίας– τις ακόλουθες τεχνικές και επιστημονικές κατευθύνσεις:

- Την Προκαταρκτική Έκθεση της Μελέτης, όπως αυτή εγκρίθηκε από την Ιερά Κοινότητα και το ΥΠΠΟΠΑΙΘ (βλ. Προσάρτημα Ι).
- Τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τη διαχείριση και διαφύλαξη των περιοχών του δικτύου Natura 2000.
- Τις κατευθύνσεις του Κέντρου Παγκόσμιας Κληρονομιάς για τη διατήρηση των ΠΠΚ², καθώς και εκείνες της IUCN³, του ICOMOS⁴ και του ICCROM⁵.

² Διαθέσιμες στο: <http://whc.unesco.org/en/guidelines/>.

- Τα αποτελέσματα του Συμποσίου του Κιέβου για τις Περιοχές Παγκόσμιας Κληρονομιάς (ΠΠΚ) που τελούν υπό διαχείριση θρησκευτικών κοινοτήτων, το οποίο διοργανώθηκε από την UNESCO στις αρχές Νοεμβρίου 2010.
- Τα πρακτικά των τριών συναντήσεων εργασίας (Montserrat, Ουρανούπολη, Inari) που διοργανώθηκαν στο πλαίσιο της Πρωτοβουλίας της Δήλου (Delos Initiative) της IUCN για τις ιερές φυσικές περιοχές σε τεχνολογικά ανεπτυγμένες χώρες⁶.
- Τα πορίσματα και τις κατευθύνσεις της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης (ΕΠΜ) Αγίου Όρους, που εκπονήθηκε το 2006⁷.
- Τα πρακτικά του Διεπιστημονικού Εργαστηρίου για το 'Σχέδιο - Πλαίσιο Διατήρησης και Διαχείρισης της Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς του Αγίου Όρους' που έλαβε χώρα στη Θεσσαλονίκη στις 29 και 30 Αυγούστου 2013.
- Υποστηρικτικά κείμενα που θα διατεθούν στον Σύμβουλο από την Ι. Κοινότητα για την τεκμηρίωση ζητημάτων που άπτονται του πνευματικού χαρακτήρα, της παράδοσης και του θεσμικού και εθιμικού πλαισίου διοίκησης και διαχείρισης του Αγίου Όρους.

1.4 Δομή του παρόντος τεύχους Τεχνικών Προδιαγραφών:

Οι Προδιαγραφές της Μελέτης διαρθρώνονται ως εξής:

- Μέρος I: Εισαγωγή
- Μέρος II: Περιεχόμενα της Μελέτης
 - A. Δομή και στάδια εκπόνησης
 - ο Α' Στάδιο. Ανάλυση - αξιολόγηση
 - ο Β' Στάδιο. Προκαταρκτική πρόταση - Εναλλακτικές επιλογές
 - ο Γ' Στάδιο. Οριστική πρόταση - Κατευθύνσεις διαχείρισης
 - ο Δ' Στάδιο. Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
 - ο Ε' Στάδιο. Πλαίσιο εφαρμογής - Σχέδιο Δράσης
 - B. Διάρθρωση περιεχομένων κατά τομείς παρέμβασης
- Μέρος III: Ενδεικτικά περιεχόμενα χαρτών Μελέτης
- Μέρος IV: Παρακολούθηση Μελέτης
- Προσάρτημα I: Προκαταρκτική Έκθεση (σε ξεχωριστό τεύχος)

2. Αρχές και στόχοι της Μελέτης

Η Μελέτη πρέπει να ικανοποιεί τις βασικές αρχές και τους στόχους, όπως έχουν συμφωνηθεί μεταξύ της Ιεράς Κοινότητας και του ΥΠΠΟΠΑΙΘ, και έχουν γίνει αποδεκτοί από το Κέντρο Παγκόσμιας Κληρονομιάς κατά τη διάρκεια του Διεπιστημονικού Εργαστηρίου της Θεσσαλονίκης, στις 29 και 30 Αυγούστου 2013 και έχουν περιληφθεί στην Προκαταρκτική Έκθεση που επισυνάπτεται στο Προσάρτημα I του παρόντος.

Σε αυτό το πλαίσιο, όλα τα μέρη έχουν συμφωνήσει στις ακόλουθες αρχές και στόχους για την ολοκληρωμένη διαχείριση του Αγίου Όρους:

³ Διαθέσιμες στο: http://www.iucn.org/about/work/programmes/wcpa_worldheritage/resources/publications/ (βλ. ιδίως: <http://data.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/2008-077.pdf>, και <http://data.iucn.org/dbtw-wpd/edocs/2012-041.pdf>).

⁴ Εκτεταμένος κατάλογος σχετικής βιβλιογραφίας περιλαμβάνεται στο: http://www.icomos.org/centre_documentation/bib/Management_plans_bibliography.pdf.

⁵ Βλ. ιδίως: http://www.icrom.org/pdf/ICCROM_ICSO3_ReligiousHeritage_en.pdf.

⁶ Διαθέσιμες στο: <http://www.med-ina.org/delos/>.

⁷ Business Architects Consultants (2006), Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη Προστατευόμενης Περιοχής Χερσονήσου Αγίου Όρους Άθω.

- α. Η Εξέχουσα Οικουμενική Σημασία του Αγίου Όρους έχει καθοριστικό υπόβαθρο τις αξίες του μοναστικού βίου και το μακραίωνα θεσμικό πλέγμα που προστατεύει το «Περιβόλι της Παναγίας», παράγοντες που απαιτείται να διέπουν το σύνολο της αξιολόγησης και των προτάσεων διαχείρισής του.
- β. Προστασία των θεσμών διοίκησης και λειτουργίας του Αγίου Όρους κατά το αρχαίο προνομιακό καθεστώς του και ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής των θεσμικών οργάνων του στη θέσπιση νέων ρυθμίσεων και λήψη αποφάσεων για τη διαχείριση του χώρου στο πλαίσιο της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας. Ομοίως, ενεργός συμμετοχή των αγιορειτών στις διαδικασίες διαχείρισης του Τόπου.
- γ. Αποκατάσταση και ανάδειξη του αρχιτεκτονικού πλούτου της περιοχής παράλληλα με προσεκτικές παρεμβάσεις για την επιστημονικά τεκμηριωμένη συντήρηση και την αποκατάσταση των κτιριακών υποδομών.
- δ. Συντήρηση, φύλαξη και ανάδειξη των πολιτιστικών θησαυρών του Αγίου Όρους, αλλά και των απλών καταλοίπων μιας χιλιετούς διαβίωσης και προσευχής στο συγκεκριμένο τόπο.
- ε. Προστασία του τοπίου και διατήρηση της δομής και συγκρότησης των δασών και των άλλων οικοσυστημάτων, καθώς και επαύξηση της βιολογικής ποικιλότητας του Όρους (έχει ήδη εκπονηθεί Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη).
- στ. Διαφύλαξη των χερσαίων και θαλάσσιων οριογραμμών και του εναέριου χώρου. Η παραβίασή τους μπορεί να απειλήσει την αρχή της μοναστικής πρακτικής, τη γεωγραφική μόνωση και 'εγκατάλειψη' του κόσμου, απαραίτητη συνθήκη λειτουργίας του μοναχισμού στην Αθωνική Χερσόνησο.
- ζ. Οργάνωση των τεχνικών υποδομών για την επαρκή κάλυψη των αναγκών μοναχών, επισκεπτών και εργαζομένων στο πλαίσιο πάντα της μοναχικής άσκησης, η οποία αποτελεί τμήμα καθοριστικό της πνευματικής παράδοσης του Όρους, καθώς και για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των κινδύνων και των συνεπειών από φυσικές καταστροφές.
- η. Διαχείριση της προσέλευσης και διαμονής προσκυνητών σύμφωνα με τις μακραίωνες παραδόσεις και αρχές της μοναστικής πολιτείας, λαμβάνοντας υπόψη και τις σημερινές συνθήκες.
- θ. Εφαρμογή των κανόνων αειφορίας και βελτιστοποίηση και εφαρμογή καταλλήλων μεθόδων διαχείρισης των δασικών εκμεταλλεύσεων έτσι ώστε να είναι δυνατόν να καλύπτονται στο διηνεκές οι ανάγκες της ασκητικής διαβίωσης των μοναστικών κοινοτήτων (υφίσταται ήδη ο παραδοσιακός τρόπος ξύλευσης και αειφόρου συστηματικής καλλιέργειας).
- ι. Οικολογική διαχείριση των υδάτων, της ενέργειας και του χώρου, καθώς και των στερεών και υγρών αποβλήτων.
- ια. Αποτελεσματική συνεργασία και συντονισμός όλων των εμπλεκόμενων φορέων και ενδιαφερόμενων μερών, στη βάση κοινών αρχών και επιδιώξεων, προκειμένου να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή συναίνεση και να επιλυθούν έγκαιρα τα ενδεχόμενα προβλήματα.

3. Τομείς παρέμβασης της Μελέτης

Κατά τη διάρκεια του Διεπιστημονικού Εργαστηρίου που έλαβε χώρα στη Θεσσαλονίκη στις 29 και 30 Αυγούστου 2013, συμφωνήθηκε ότι η εκπόνηση της Μελέτης θα περιλάβει κατά κύριο λόγο έξι (6) ενότητες - θεματικούς τομείς παρέμβασης:

- 1. Διοίκηση - διαχείριση.**
- 2. Διατήρηση και αποκατάσταση της πολιτισμικής κληρονομιάς.**

- 3. Φυσικό περιβάλλον και βιοποικιλότητα.**
- 4. Χρήσεις γης, χωροταξική οργάνωση, παραγωγικές δραστηριότητες.**
- 5. Οργάνωση δικτύων τεχνικών υποδομών.**
- 6. Διαχείριση κινδύνων φυσικών καταστροφών.**

Σε αυτό το πλαίσιο, το περιεχόμενο των Σταδίων Α' (Ανάλυση - Αξιολόγηση), Β' (Προκαταρκτική πρόταση - Εναλλακτικές επιλογές) και Γ' (Οριστική πρόταση - Κατευθύνσεις διαχείρισης) διαρθρώνεται στη βάση των έξι παραπάνω ενότητων, όπως περιγράφεται αναλυτικά στην Ενότητα Β του Μέρους ΙΙ, στη συνέχεια του παρόντος τεύχους.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ: ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΙΙ: ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Πίνακας περιεχομένων της Μελέτης

A. Δομή και στάδια της Μελέτης	11
A' Στάδιο: Ανάλυση - Αξιολόγηση	11
B' Στάδιο: Προκαταρκτική πρόταση - Εναλλακτικές επιλογές	12
Γ' Στάδιο: Οριστική πρόταση - Κατευθύνσεις διαχείρισης.....	12
Δ' Στάδιο: Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων	13
Ε' Στάδιο: Πλαίσιο εφαρμογής - Σχέδιο Δράσης	13
B. Αναλυτική διάρθρωση των περιεχομένων της Μελέτης κατά τομείς παρέμβασης (Στάδια Α', B' και Γ')	15
0. Πλαίσιο της Μελέτης - Αρχές και στόχοι	15
0.1 Ιστορικό της Μελέτης - Κύριες προκλήσεις	15
0.2 Η πνευματική διάσταση του Αγίου Όρους	15
0.3 Η διεθνής εμπειρία και το υπερκείμενο θεσμικό πλαίσιο	15
0.4 Μεθοδολογικά και οργανωτικά θέματα	15
1. Διοίκηση - διαχείριση	15
2. Διατήρηση και αποκατάσταση της πολιτισμικής κληρονομιάς.....	16
2.1 Αρχιτεκτονικός πλούτος.....	16
2.2 Πολιτιστικοί θησαυροί.....	17
3. Φυσικό περιβάλλον και βιοποικιλότητα	18
3.1 Διατήρηση βιοποικιλότητας και προστασία των οικοσυστημάτων	18
3.2 Αειφορική διαχείριση των δασών και προστασία του τοπίου	19
4. Χρήσεις γης, χωροταξική οργάνωση, παραγωγικές δραστηριότητες.....	20
4.1 Διαχείριση προσκυνητών.....	20
4.2 Οργάνωση χρήσεων γης και διαφύλαξη οριογραμμών και συνόρων	20
4.3 Χωρική οργάνωση παραγωγικών δραστηριοτήτων.....	21
5. Οργάνωση δικτύων τεχνικών υποδομών	22
5.1 Σύστημα μεταφορών	22
5.2 Επικοινωνίες	24
5.3 Ύδρευση, αποχέτευση, διαχείριση απορριμμάτων	24
5.4 Παραγωγή, διανομή, κατανάλωση και εξοικονόμηση ενέργειας.....	25

6.	Διαχείριση κινδύνων φυσικών καταστροφών.....	26
6.1	Πυροπροστασία	26
6.2	Αντιπλημμυρική προστασία.....	27
6.3	Αντισεισμική προστασία	28
6.4	Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	29

A. Δομή και στάδια της Μελέτης

Η εκπόνηση της Μελέτης προτείνεται να οργανωθεί σε πέντε (5) Στάδια, με αντίστοιχα παραδοτέα. Τα Στάδια Α', Β' και Γ' αποτελούν τον πυρήνα του μελετητικού αντικειμένου (ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης, διατύπωση προκαταρκτικής πρότασης και πιθανών εναλλακτικών επιλογών, οριστική πρόταση και κατευθύνσεις διαχείρισης) και το περιεχόμενο τους διαρθρώνεται στη βάση των έξι (6) κύριων τομέων παρέμβασης της Μελέτης, όπως αυτοί συμφωνήθηκαν κατά τη διάρκεια του Διεπιστημονικού Εργαστηρίου της Θεσσαλονίκης (βλ. Ενότητα 3 του Μέρους Ι παραπάνω). Το Στάδιο Δ' αφορά τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ), η οποία προτείνεται να εκπονηθεί παράλληλα με το Στάδιο Γ' της Μελέτης, με βάση τις προδιαγραφές που ορίζονται στην κείμενη εθνική νομοθεσία. Το Στάδιο Ε' περιλαμβάνει το Σχέδιο Δράσης της Μελέτης, το οποίο προτείνεται να εκπονηθεί σε συνέχεια της έγκρισης των Σταδίων Γ' και Δ' (οριστική πρόταση και περιβαλλοντική αξιολόγηση), προκειμένου να εξειδικεύσει τις απαιτούμενες δράσεις και ενέργειες για την υλοποίηση των προτάσεων και κατευθύνσεων της Μελέτης.

Στη συνέχεια παρατίθενται συνοπτικά οι γενικές οδηγίες εκπόνησης των προτεινόμενων Σταδίων της Μελέτης.

Α' Στάδιο: Ανάλυση - Αξιολόγηση

Το Α' Στάδιο της Μελέτης αφορά στην ανάλυση και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης. Αποτελείται από ένα εισαγωγικό κεφάλαιο, με αναφορά στην πνευματική διάσταση του Αγίου Όρους και το γενικό πλαίσιο της Μελέτης (βλ. Ενότητα Β στη συνέχεια), και άλλα έξι κεφάλαια, στα οποία ζητείται να πραγματοποιηθεί η ανάλυση και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης σε κάθε έναν από τους έξι τομείς παρέμβασης της Μελέτης. Αναλυτικές οδηγίες για το περιεχόμενο των κεφαλαίων του Α' Σταδίου δίνονται στην επόμενη Ενότητα Β του Μέρους ΙΙ, ενώ τα ενδεικτικά περιεχόμενα των συνοδευτικών χαρτών του Α' Σταδίου παρατίθενται στο Μέρος ΙΙΙ.

Ως γενική μεθοδολογική παρατήρηση για την εκπόνηση του Α' Σταδίου, σημειώνεται ότι η ανάλυση πρέπει να αποφύγει την παράθεση υπερβολικά αναλυτικών περιγραφών και στοιχείων για το κάθε εξεταζόμενο θέμα, στοχεύοντας κυρίως στη διενέργεια μιας εμπειριστατωμένης και συνοπτικής αξιολόγησης των εκάστοτε βασικών ζητημάτων. Αντιθέτως, ζητείται να γίνει εις βάθος ανάλυση σε θέματα που έχουν ιδιαίτερη σημασία για την περιοχή μελέτης, όπως:

- (α) Θεσμικό πλαίσιο διοίκησης (σημαντική αναμένεται η συμβολή της Ι. Κοινότητας, με την παροχή υποστηρικτικών κειμένων και κατευθύνσεων).
- (β) Προστασία και διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και του τοπίου (εκτέλεση αναστηλώσεων και κάθε είδους εργασιών, διάνοιξη οδών, κ.ά.).
- (γ) Προστασία της βιοποικιλότητας και διαχείριση δασών (βλάστηση, είδη πανίδας και χλωρίδας, θαλάσσιο περιβάλλον).
- (δ) Αξιολόγηση και διαχείριση κινδύνων φυσικών καταστροφών.
- (ε) Εκπαίδευση/ βελτίωση δεξιοτήτων των μοναχών (capacity building).

Κάθε κεφάλαιο και ενότητα του Σταδίου Α' χρειάζεται να καταλήγει σε μια σύνοψη των βασικών σχετικών ζητημάτων και προκλήσεων. Έμφαση απαιτείται να δοθεί στην υπόδειξη των εκάστοτε απαιτούμενων αλλαγών και βελτιώσεων, στον εντοπισμό των περιπτώσεων που χρήζουν ανάδειξης ή αποκατάστασης/ αναβάθμισης και στη σκιαγράφηση των σχετικών δράσεων και μέτρων αντιμετώπισης. Αυτά τα συμπεράσματα θα αποτελέσουν τη βάση για τη διατύπωση της προκαταρκτικής πρότασης (περιλαμβανομένων πιθανών εναλλακτικών επιλογών) του Σταδίου Β' και, εν συνεχεία, της οριστικής πρότασης του Σταδίου Γ'. Σημειώνεται επίσης ότι το περιεχόμενο του

Σταδίου Α΄ θα τροφοδοτήσει και τα αντίστοιχα κεφάλαια της ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης της ΣΜΠΕ, στο Στάδιο Δ΄.

Με την ολοκλήρωση και υποβολή των παραδοτέων του Α΄ Σταδίου προβλέπεται αυτά να τεθούν υπό συζήτηση ανάμεσα στα μέλη της Ι. Κοινότητας και τους εκπροσώπους της Πολιτείας (ιδίως του ΥΠΠΟΠΑΙΘ, του ΥΠΑΠΕΝ και του ΚεΔΑΚ), προκειμένου να οριστικοποιηθούν τα συμπεράσματα και να υποβληθούν τα παραδοτέα, ενσωματώνοντας τις σχετικές παρατηρήσεις.

Β΄ Στάδιο: Προκαταρκτική πρόταση - Εναλλακτικές επιλογές

Μετά τον εντοπισμό των κύριων ζητημάτων και προκλήσεων σε κάθε κεφάλαιο και ενότητα του Α΄ Σταδίου, στο Στάδιο Β΄ ζητείται να γίνει η διατύπωση της προκαταρκτικής πρότασης για τις κατευθύνσεις διαχείρισης της Αθωνικής Χερσονήσου. Η διάρθρωση και τα περιεχόμενα του Β΄ Σταδίου προβλέπεται να ακολουθήσουν εκείνα του Α΄ Σταδίου (εισαγωγικό κεφάλαιο και έξι τομείς παρέμβασης). Αναλυτικές οδηγίες για το περιεχόμενο των κεφαλαίων του Σταδίου Β΄ δίνονται στην επόμενη Ενότητα Β του Μέρους ΙΙ, ενώ τα ενδεικτικά περιεχόμενα των συνοδευτικών χαρτών παρατίθενται στο Μέρος ΙΙΙ.

Η προκαταρκτική πρόταση περιλαμβάνει ένα σύνολο επιμέρους προτάσεων και κατευθύνσεων διαχείρισης, που μπορεί να αφορά γενικά θέματα πολιτικής (θεσμικό πλαίσιο και μηχανισμοί, στρατηγικές δράσεις), ειδικότερες παρεμβάσεις, έργα και ενέργειες ανά τομέα παρέμβασης της Μελέτης, τον προσδιορισμό των αναγκών επιπλέον μελετών που εκτιμάται ότι χρειάζεται να εκπονηθούν μελλοντικά κλπ. Οι προτάσεις ζητείται να διαμορφωθούν με τρόπο που να εκφράζει τις ελάχιστες απαιτήσεις ανά τομέα παρέμβασης/ εξεταζόμενο θέμα, απαντώντας ικανοποιητικά στα κύρια ζητήματα που θα έχουν εντοπιστεί στο Α΄ Στάδιο, σε συμφωνία με τις γενικές αρχές και τους στόχους της Μελέτης.

Επιπλέον ζητείται, όπου αυτό είναι δυνατό, να γίνει επισήμανση των πιθανών εναλλακτικών επιλογών σε κάθε θέμα, ώστε να δοθεί η δυνατότητα επιλογής των προσφορότερων λύσεων στο επόμενο και τελευταίο Στάδιο Γ΄, της οριστικής πρότασης. Για το λόγο αυτό, είναι σημαντικό η περιγραφή όλων των προτάσεων (και των εναλλακτικών λύσεων) να συνοδεύεται από μια σύντομη αξιολόγηση των πιθανών τους επιπτώσεων, εστιάζοντας ιδιαίτερα σε περιπτώσεις όπου υπάρχει βάσιμη πιθανότητα αρνητικής επίπτωσης σε κάποιον από τους υπόλοιπους τομείς παρέμβασης ή ευρύτερα στις γενικές αρχές και τους στόχους της Μελέτης. Ομοίως, ζητείται και η παροχή ενδεικτικών και αδρομερών εκτιμήσεων για το κόστος υλοποίησης κάθε πρότασης (και των εναλλακτικών λύσεων). Σημειώνεται ότι η ζητούμενη αξιολόγηση των επιπτώσεων κάθε πρότασης θα τροφοδοτήσει το οικείο κεφάλαιο αξιολόγησης της ΣΜΠΕ στο Στάδιο Δ΄, ενώ οι εκτιμήσεις κόστους θα διευκολύνουν την κατάρτιση του Σχεδίου Δράσης στο Στάδιο Ε΄.

Με την ολοκλήρωση και υποβολή των παραδοτέων του Β΄ Σταδίου προβλέπεται αυτά να τεθούν υπό συζήτηση (ανάλογη διαδικασία με αυτή που προδιαγράφεται για το Α΄ Στάδιο), προκειμένου να οριστικοποιηθούν τα παραδοτέα και να δοθούν οι κατευθύνσεις για την εκπόνηση του τελικού Σταδίου Γ΄.

Γ΄ Στάδιο: Οριστική πρόταση - Κατευθύνσεις διαχείρισης

Λαμβάνοντας υπ΄ όψιν τις παρατηρήσεις και τα συμπεράσματα της διαβούλευσης του Σταδίου Β΄, στο Γ΄ Στάδιο προβλέπεται να γίνει η οριστικοποίηση των προτάσεων της Μελέτης. Ο στόχος είναι να επιλεγούν οι προσφορότερες από τις διαθέσιμες εναλλακτικές επιλογές και να προσαρμοστούν/ αναμορφωθούν οι προκαταρκτικές προτάσεις του Σταδίου Β΄ σε ένα τελικό κείμενο αρχών, στόχων και κατευθύνσεων διαχείρισης της φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς του Αγίου Όρους. Η

διατύπωση των οριστικών προτάσεων ζητείται να συνοδεύεται από τη σχετική εκτίμηση του χρονικού ορίζοντα και του κόστους υλοποίησής τους, καθώς και από την περιγραφή των απαιτούμενων μέτρων αντιμετώπισης των πιθανών αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η διάρθρωση και τα περιεχόμενα του Γ' Σταδίου προβλέπεται να ακολουθήσουν εκείνα των προηγούμενων δύο σταδίων. Αναλυτικές οδηγίες για το περιεχόμενο των κεφαλαίων του Σταδίου Γ' δίνονται στην επόμενη Ενότητα Β του Μέρους ΙΙ, ενώ τα ενδεικτικά περιεχόμενα των συνοδευτικών χαρτών παρατίθενται στο Μέρος ΙΙΙ.

Δ' Στάδιο: Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

Η εκπόνηση και έγκριση της ΣΜΠΕ θα γίνει βάσει των προδιαγραφών της ΚΥΑ 107017/2006⁸. Σε κάθε περίπτωση συνίσταται δεόντως το περιεχόμενο και η διάρθρωση της ΣΜΠΕ να εναρμονιστεί στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό με την αντίστοιχη της Μελέτης (βλ. εσωτερική διάρθρωση και μεθοδολογία, πεδίο εφαρμογής, ανάλυση και αξιολόγηση, μέτρα αντιμετώπισης, σύστημα και δείκτες παρακολούθησης). Η ΣΜΠΕ θα πρέπει επομένως να εκτελεστεί σε στενή συνεργασία και – κατά το δυνατόν– παράλληλα με την κύρια Μελέτη, προκειμένου να εξασφαλιστεί η μέγιστη δυνατή συνέργεια και αποφυγή απώλειας χρόνου (π.χ. τα αντίστοιχα κεφάλαια της Ανάλυσης θα πρέπει να διαμορφωθούν βάσει κοινής προσέγγισης στις δύο μελέτες, το σύστημα παρακολούθησης της ΣΜΠΕ θα τροφοδοτήσει τις σχετικές προτάσεις της Μελέτης κ.ο.κ.).

Ε' Στάδιο: Πλαίσιο εφαρμογής - Σχέδιο Δράσης

Το Στάδιο Ε' αφορά στην εκπόνηση του Σχεδίου Δράσης της Μελέτης, στο οποίο ζητείται να γίνει η αναλυτική καταγραφή και ιεράρχηση των ενεργειών, έργων, παρεμβάσεων και δράσεων που απαιτούνται για την υλοποίηση των προτάσεων και την εν γένει επίτευξη των στόχων της Μελέτης. Τα ζητήματα που καλείται να πραγματευθεί το Σχέδιο Δράσης της Μελέτης είναι:

- (α) Καθορισμός προτεραιοτήτων και χρηματοδότηση των προτεινόμενων μέτρων και δράσεων: Πρόταση αναλυτικού Σχεδίου Δράσης για την εφαρμογή των προτάσεων της Μελέτης ανά τομέα παρέμβασης, με καθορισμό προτεραιοτήτων σε βραχυπρόθεσμο (5 έτη), μεσοπρόθεσμο (10 έτη) και μακροπρόθεσμο (15 έτη) χρονικό ορίζοντα, καθώς και προτάσεις για τις απαραίτητες πηγές χρηματοδότησης.
- (β) Παρακολούθηση εφαρμογής και αρμοδιότητες διαχείρισης: Πρόταση αναλυτικού οργανογράμματος αρμοδιοτήτων σε σχέση με την υλοποίηση των προτάσεων της Μελέτης, την παρακολούθηση της προόδου σε κάθε τομέα παρέμβασης, τις διαδικασίες τακτικής αναθεώρησης του Σχεδίου, τον έλεγχο του προϋπολογισμού και των συμβατικών θεμάτων, κλπ.
- (γ) Παρακολούθηση υλοποίησης έργων και προγραμμάτων: Περιγραφή της διαδικασίας παρακολούθησης μεμονωμένων έργων και προγραμμάτων (διαχείριση έργου, ρόλος των τεχνικών υπηρεσιών, ποιοτικός έλεγχος, κ.ά.), με βάση το γενικό πλαίσιο που διατυπώνεται παραπάνω.
- (δ) Σύστημα και δείκτες παρακολούθησης: Πρόταση οριστικοποίησης του καταλόγου δεικτών παρακολούθησης, συνοδευόμενων από τις εκάστοτε τιμές βάσης (υφιστάμενη κατάσταση) και τους αντίστοιχους στόχους σε διαφορετικές μελλοντικές περιόδους. Περιγραφή των αναγκαίων μηχανισμών παρακολούθησης και των επανορθωτικών δράσεων - παρεμβάσεων σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης ή διαπίστωσης σημαντικών αποκλίσεων σε σχέση με τους επιθυμητούς στόχους.

⁸ ΚΥΑ 107017/2006 «Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ «σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2001» (ΦΕΚ 1225/Β/5.9.2006).

Σημειώνεται ότι το Σχέδιο - Πλαίσιο για την διαφύλαξη και διαχείριση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς του Αγίου Όρους δύναται να επανεξεταστεί και αναπροσαρμοστεί, όπου απαιτείται, εντός πενταετίας ή δεκαετίας.

B. Αναλυτική διάρθρωση των περιεχομένων της Μελέτης κατά τομείς παρέμβασης (Στάδια Α', Β' και Γ')

0. Πλαίσιο της Μελέτης - Αρχές και στόχοι

Στόχος του εισαγωγικού κεφαλαίου είναι η καταγραφή των κύριων ζητημάτων και προκλήσεων, του πλαισίου εκπόνησης και των μεθοδολογικών επιλογών της Μελέτης, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην οριζόντια ενσωμάτωση του κυρίαρχου στοιχείου της πνευματικότητας και της παράδοσης του Αγίου Όρους στα ζητήματα διαχείρισης του χώρου, της φυσικής και της πολιτισμικής κληρονομιάς. Καθοριστική εισροή για τη σύνταξη του κεφαλαίου αυτού θα αποτελέσουν τα υποστηρικτικά κείμενα που θα διατεθούν στον Σύμβουλο από την Ι. Κοινότητα. Η διάρθρωση του εισαγωγικού κεφαλαίου της Μελέτης προτείνεται να γίνει στη βάση των ακόλουθων τεσσάρων (4) ενοτήτων, το περιεχόμενο των οποίων προσαρμόζεται ανάλογα με το Στάδιο εκπόνησης.

0.1 Ιστορικό της Μελέτης - Κύριες προκλήσεις

Ζητείται να γίνει μια σύντομη καταγραφή του ιστορικού της Μελέτης (προηγούμενες προσπάθειες ή/και Στάδια της παρούσας Μελέτης, ζητήματα που αφορούν στην Προκαταρκτική Έκθεση, σχετικές επιστημονικές συναντήσεις και ημερίδες, κ.ά.). Ακόμη, ζητείται να περιγραφούν τα κύρια ζητήματα που καλείται να αντιμετωπίσει σε κάθε Στάδιο η Μελέτη, αξιοποιώντας τις συζητήσεις και μελέτες που έχουν λάβει χώρα στο προηγούμενο διάστημα (πορίσματα Προκαταρκτικής Έκθεσης, υποδείξεις της Επιτροπής Παρακολούθησης, συμπεράσματα και κατευθύνσεις από τη διαδικασία διαβούλευσης), με αναφορά και σε κάθε άλλο θέμα που ενδεχομένως επηρεάζει την προστασία και διαχείριση του Αγίου Όρους.

0.2 Η πνευματική διάσταση του Αγίου Όρους

Ζητείται να παρουσιαστεί ο τρόπος με τον οποίο το στοιχείο της πνευματικότητας και της παράδοσης του τόπου ενσωματώνεται και αναδεικνύεται στο πλαίσιο της αξιολόγησης και των προτάσεων διαχείρισης της Μελέτης, απαντώντας ταυτόχρονα στα κύρια ζητήματα που περιγράφηκαν παραπάνω.

0.3 Η διεθνής εμπειρία και το υπερκείμενο θεσμικό πλαίσιο

Ζητείται να καταγραφούν οι κύριες κατευθύνσεις του εθνικού θεσμικού πλαισίου και των διεθνών φορέων (με αναφορά και σε παραδείγματα άλλων ΠΠΚ των οποίων τα χαρακτηριστικά προσιδιάζουν στις ιδιαιτερότητες της Αθωνικής χερσονήσου) και να παρουσιαστεί ο τρόπος με τον οποίο η αξιολόγηση και οι προτάσεις της Μελέτης απαντούν στα ζητούμενα αυτά.

0.4 Μεθοδολογικά και οργανωτικά θέματα

Συνοπτική περιγραφή της μεθοδολογίας εκπόνησης της Μελέτης καθώς και των οργανωτικών και διαδικαστικών θεμάτων που αφορούν στην εκπόνηση, παρακολούθηση και έγκρισή της.

1. Διοίκηση - διαχείριση

Γενικοί στόχοι του κεφαλαίου είναι η προστασία των θεσμών διοίκησης και λειτουργίας του Αγίου Όρους σύμφωνα με το αρχαίο προνομιακό καθεστώς του, η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ του Αγίου Όρους και των αρχών της ελληνικής Πολιτείας και ο αποτελεσματικότερος συντονισμός στη βάση κοινών αρχών και επιδιώξεων για τη διαχείριση της Αθωνικής χερσονήσου.

Ζητούμενα Α' Σταδίου:

- Αποτύπωση και ανάλυση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου και αξιολόγηση των ενδεχόμενων δυσλειτουργιών διοίκησης και διαχείρισης (θέματα λήψης αποφάσεων, χρηματοδότησης μελετών και έργων, συντονισμού των αρμοδίων οργάνων κλπ.), με έμφαση στα θέματα που αφορούν στη διαχείριση του χώρου και την προστασία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς (αξιοποιώντας τις σχετικές περιγραφές της Προκαταρκτικής Έκθεσης και άλλων εισροών).
- Διερεύνηση των σχέσεων του Αγίου Όρους με τις αρχές της ελληνικής Πολιτείας, δίδοντας έμφαση σε θέματα συνεργασιών και επισημαίνοντας τα κύρια υφιστάμενα προβλήματα.
- Ανάλυση των οργανωτικών θεμάτων που επηρεάζουν τη Μελέτη, καθώς και την εν γένει διαχείριση της Αθωνικής Χερσονήσου στο μέλλον.

Ζητούμενα Β' Σταδίου:

- Εναλλακτικές προτάσεις απαραίτητων βελτιώσεων σε θεσμικό επίπεδο ώστε να αντιμετωπιστούν τα σημερινά προβλήματα και να επιτευχθεί συνέργεια σε όλους τους πρόσφορους τομείς.

Ζητούμενα Γ' Σταδίου:

- Οριστικοποίηση προτάσεων βελτίωσης του θεσμικού πλαισίου.
- Διατύπωση κατευθύνσεων για την ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής των θεσμικών οργάνων του Αγίου Όρους στη θέσπιση νέων νομοθετικών ρυθμίσεων και στη λήψη αποφάσεων στο πλαίσιο της εθνικής και Κοινοτικής νομοθεσίας.

Ελάχιστο απαιτούμενο μελετητικό δυναμικό για το κεφάλαιο 1:

- Ο επικεφαλής της μελέτης.
- Πολιτικός επιστήμονας ή κοινωνικός επιστήμονας με ειδίκευση σε θέματα διαχείρισης και οργάνωσης δομών διαχείρισης / διοίκησης (σύμβουλος).
- Νομικός σύμβουλος με ειδίκευση σε θέματα εκκλησιαστικού και αστικού δικαίου, καθώς και στο δίκαιο του Αγ. Όρους.

2. Διατήρηση και αποκατάσταση της πολιτισμικής κληρονομιάς

2.1 Αρχιτεκτονικός πλούτος

Γενικοί στόχοι του κεφαλαίου είναι η διερεύνηση του σημερινού θεσμικού πλαισίου και τυχόν δυσλειτουργιών, η διατύπωση αρχών για την επιστημονικά τεκμηριωμένη συντήρηση και αποκατάσταση των κτιρίων (αλλά και για την κατασκευή των απολύτως αναγκαίων νέων για την κάλυψη των λειτουργικών αναγκών της μοναστικής κοινότητας με σεβασμό στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς) και η διατύπωση προτεραιοτήτων για τα έργα της επόμενης περιόδου. Κρίσιμη είναι η συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων (ΚεΔΑΚ, Εφορεία Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους, τεχνικές υπηρεσίες Μονών), τόσο ως εισροή για τα τρέχοντα και προγραμματισμένα έργα, όσο και για τη διερεύνηση και αξιολόγηση του σημερινού θεσμικού και οργανωτικού πλαισίου. Σημαντική εισροή μπορεί να προκύψει από αρχιτεκτονικές και αρχαιολογικές σχολές, η συμβολή των οποίων χρειάζεται επίσης να επιδιωχθεί. Εκτιμάται ότι θα απαιτηθεί σημαντική επιτόπια έρευνα για την καταγραφή και αξιολόγηση αλλά και για τον εντοπισμό των προτεραιοτήτων των έργων αποκατάστασης.

Ζητούμενα Α' Σταδίου:

- Αποτύπωση και ανάλυση υφισταμένου θεσμικού πλαισίου, με αναφορά στις αρμοδιότητες και τη συνεργασία μεταξύ των φορέων υλοποίησης εργασιών συντήρησης και αποκατάστασης.
- Συστηματική καταγραφή πρόσφατων και τρεχόντων έργων συντήρησης και αποκατάστασης στα μοναστήρια και τα εξαρτήματά τους (με αξιοποίηση υφισταμένων καταγραφών της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και συμπλήρωση/ ενίσχυση της καταγραφής σε περιπτώσεις που παρατηρούνται σημαντικές, αξιολογικά, ελλείψεις).
- Αξιολόγηση της ποιότητας των σημαντικότερων εργασιών αναστήλωσης που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία 20 χρόνια, με εντοπισμό τυχόν προβλημάτων, αξιοποιώντας και τα πορίσματα σημαντικών παλαιότερων μελετών.

Ζητούμενα Β' Σταδίου:

- Προκαταρκτική πρόταση για ένα σύνολο κοινών αρχών σχεδιασμού (γενικές και ειδικές κατευθύνσεις) σε σχέση με την αποκατάσταση και επανάχρηση κτιρίων, καθώς και για την ανέγερση των απολύτως αναγκαίων νέων κατασκευών.
- Επισήμανση προτεραιοτήτων αποκατάστασης.
- Εναλλακτικές προτάσεις για τη βελτίωση του νομικού πλαισίου.

Ζητούμενα Γ' Σταδίου:

- Οριστική πρόταση κοινών αρχών σχεδιασμού για την αποκατάσταση και επανάχρηση κτιρίων και για την ανέγερση νέων.
- Οριστικοποίηση προτεραιοτήτων αποκατάστασης.
- Οριστικοποίηση προτάσεων βελτίωσης του νομικού πλαισίου.

2.2 Πολιτιστικοί θησαυροί

Γενικό στόχο αποτελεί η διατύπωση αρχών για τη συντήρηση, φύλαξη και ανάδειξη των πολιτιστικών θησαυρών του Αγίου Όρους, αλλά και των απλών καταλοίπων μιας χλιετούς διαβίωσης και προσευχής στο συγκεκριμένο τόπο.

Ζητούμενα Α' Σταδίου:

- Αποτύπωση και ανάλυση υφισταμένου θεσμικού και εθιμικού πλαισίου.
- Καταγραφή και αξιολόγηση πρόσφατων και τρεχόντων έργων αποκατάστασης, συντήρησης και διαφύλαξης.

Ζητούμενα Β' Σταδίου:

- Προκαταρκτική πρόταση για ένα σύνολο κοινών αρχών (γενικές και ειδικές κατευθύνσεις) για τη συντήρηση και αποκατάσταση των πολιτιστικών θησαυρών του Όρους.
- Επισήμανση προτεραιοτήτων παρεμβάσεων.
- Εναλλακτικές προτάσεις για τη βελτίωση του νομικού πλαισίου.

Ζητούμενα Γ' Σταδίου:

- Οριστική πρόταση κοινών αρχών σχεδιασμού για τη διενέργεια αποκαταστάσεων και συντηρήσεων των πολιτιστικών θησαυρών, που θα συμπληρώνει και θα βελτιώνει το σημερινό πλαίσιο.
- Οριστικοποίηση προτεραιοτήτων αποκατάστασης.
- Οριστικοποίηση προτάσεων βελτίωσης του νομικού πλαισίου.

Ελάχιστο απαιτούμενο μελετητικό δυναμικό για το κεφάλαιο 2:

- Αρχιτέκτων εξειδικευμένος στην αποκατάσταση ιστορικών κτισμάτων.
- Αρχαιολόγος - βυζαντινολόγος.
- Αρχιτέκτων τοπίου.
- Ειδικός επιστήμονας - σύμβουλος με διεθνή εμπειρία σε θέματα διαχείρισης της πολιτισμικής κληρονομιάς.

3. Φυσικό περιβάλλον και βιοποικιλότητα

3.1 Διατήρηση βιοποικιλότητας και προστασία των οικοσυστημάτων

Γενικό στόχο του κεφαλαίου αποτελεί η αξιολόγηση της σημερινής κατάστασης των οικοσυστημάτων και οικοτόπων του Όρους, προκειμένου να διατυπωθούν κατευθύνσεις για τη διατήρηση της δομής και συγκρότησης των δασών και των άλλων οικοσυστημάτων, την επαύξηση της βιολογικής ποικιλότητας και την προστασία του τοπίου. Ζητείται ακόμη να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα και επάρκεια των σημερινών διαχειριστικών δομών (με έμφαση στις σχέσεις μεταξύ κεντρικών και τοπικών αρμόδιων φορέων), καθώς και των μηχανισμών παρακολούθησης, εντοπίζοντας τις απαιτούμενες βελτιώσεις. Σημειώνεται ότι η δυνατότητα διεξαγωγής έρευνας πεδίου είναι περιορισμένη στο χρονικό και οικονομικό πλαίσιο της παρούσας Μελέτης (μπορεί να γίνει σε γενικό - δειγματοληπτικό επίπεδο μόνο), επομένως η καταγραφή και αξιολόγηση της σημερινής κατάστασης των οικοτόπων και των ειδών θα βασιστεί κυρίως σε βιβλιογραφική έρευνα. Βασικές εισροές αποτελούν η Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη (ΕΠΜ) του 2006 και η απογραφή 1997 της βλάστησης, χλωρίδας, μυκητοχλωρίδας και πανίδας που δημοσιεύθηκε με την ευκαιρία της Έκθεσης των Θησαυρών του Αγίου Όρους στη Θεσσαλονίκη το 1998. Πολύτιμη μπορεί πάντως να αποδειχθεί η συμβολή μοναχών που γνωρίζουν καλά την περιοχή και πρέπει να επιδιωχθεί η ενεργός συμμετοχή τους.

Ζητούμενα Α' Σταδίου:

- Αποτύπωση και ανάλυση υφιστάμενου θεσμικού και παραδοσιακού πλαισίου διαχείρισης.
- Αξιολόγηση υφιστάμενων διαχειριστικών δομών και μηχανισμών παρακολούθησης (θα ήταν επιθυμητό να καταγραφεί το προσωπικό κάθε αρμόδιου φορέα ανά επιστημονική ειδικότητα, ώστε να εντοπιστούν οι σχετικές ελλείψεις).
- Χαρτογράφηση των τύπων οικοτόπων και αξιολόγηση της σημερινής κατάστασής τους.
- Καταγραφή και αξιολόγηση της κατάστασης και των απειλών των ειδών χλωρίδας και πανίδας.
- Ανάλυση της λίστας των καταγεγραμμένων δεικτών και αξιολόγηση της ποιότητας των μετρήσεων, ώστε να εντοπιστούν οι σημαντικότερες ελλείψεις δεδομένων.

Ζητούμενα Β' Σταδίου:

- Προκαταρκτική διατύπωση κατευθύνσεων, στόχων και προτεραιοτήτων για τη διατήρηση και επαύξηση της βιοποικιλότητας.
- Εναλλακτικές προτάσεις για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαχειριστικών δομών.
- Προκαταρκτικές προτάσεις για την αποτελεσματική παρακολούθηση της κατάστασης των οικοτόπων και ειδών (με επισήμανση τυχόν απαιτούμενων εξειδικευμένων μελετών για τον εμπλουτισμό των διαχειριστικών προτάσεων της Μελέτης στο μέλλον).
- Προκαταρκτική κατάρτιση καταλόγου δεικτών παρακολούθησης και εναλλακτικές τιμές - στόχοι για διαφορετικές χρονικές περιόδους στο μέλλον.

Ζητούμενα Γ' Σταδίου:

- Οριστικοποίηση προτάσεων (γενικά και ειδικά διαχειριστικά μέτρα) και προτεραιοτήτων για τη διατήρηση και επαύξηση της βιοποικιλότητας.
- Οριστικοποίηση προτάσεων για τη βελτίωση των διαχειριστικών δομών.
- Οριστικοποίηση προτάσεων για την οργάνωση του συστήματος παρακολούθησης της κατάστασης των οικοτόπων και ειδών.
- Διατύπωση κατευθύνσεων για την εκπόνηση εξειδικευμένων μελετών (εφόσον προκριθεί κάτι τέτοιο).
- Οριστικοποίηση καταλόγου δεικτών παρακολούθησης (βασικών και συμπληρωματικών), με αναφορά σε τιμές βάσης (υφιστάμενη κατάσταση) και θέσπιση στόχων για διαφορετικές χρονικές περιόδους στο μέλλον.

3.2 Αειφορική διαχείριση των δασών και προστασία του τοπίου

Κύριο στόχο του κεφαλαίου αποτελεί η διατύπωση κατευθύνσεων για τη βελτιστοποίηση των μεθόδων διαχείρισης των δασικών εκμεταλλεύσεων, βασιζόμενων στην 'αειφορία των καρπώσεων', έτσι ώστε να είναι δυνατόν να καλύπτονται στο διηνεκές οι ανάγκες της ασκητικής διαβίωσης των μοναστικών κοινοτήτων. Χρειάζεται να δοθεί έμφαση στη διερεύνηση των ήδη εντοπισμένων προβλημάτων, να εκτιμηθούν οι συνέπειές τους στη διαχείριση των υδάτων και του εδάφους, και να καταγραφούν και αξιολογηθούν τα προγράμματα αποκατάστασης που εφαρμόστηκαν τα τελευταία έτη από ορισμένες Μονές (διερευνώντας τη δυνατότητα εφαρμογής τους σε ευρύτερη κλίμακα). Σημαντικός επιμέρους στόχος είναι η αναλυτική διερεύνηση της δραστηριότητας παραγωγής ξυλείας (όγκος παραγωγής και οικονομική απόδοση της δραστηριότητας, οργάνωση και λειτουργία υφιστάμενων εκμεταλλεύσεων, κλπ.), με απώτερο στόχο την ανάπτυξη ενός συστήματος διεθνούς πιστοποίησης της παραγωγής, το οποίο μπορεί να επιφέρει σημαντικά οφέλη για τη μοναστική κοινότητα.

Ζητούμενα Α' Σταδίου:

- Αποτύπωση και ανάλυση υφιστάμενου θεσμικού και παραδοσιακού πλαισίου διαχείρισης.
- Καταγραφή και αξιολόγηση εφαρμοζόμενων προγραμμάτων δασικής διαχείρισης.
- Καταγραφή και αξιολόγηση των αλλαγών στη δασοκάλυψη (με χρήση των δεδομένων του CORINE, της μελέτης χρήσεων γης του WWF και της ΕΠΜ του 2006).
- Καταγραφή της παραγόμενης ξυλείας και των τάσεων των τελευταίων ετών και αξιολόγηση της παραγωγικής δυνατότητας των δασών, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις σύγχρονες διαδεδομένες πρακτικές αλλά και τις τοπικές παραδοσιακές πρακτικές.
- Διερεύνηση της οργάνωσης και λειτουργίας των υφιστάμενων δασικών εκμεταλλεύσεων.

Ζητούμενα Β' Σταδίου:

- Επισήμανση των καταλληλότερων μεθόδων και πρακτικών δασικής αποκατάστασης σε σχέση με τα εντοπισμένα προβλήματα.
- Ενδεικτικές προτάσεις τυχόν απαιτούμενων προσαρμογών σε υλοποιημένα προγράμματα δασικής διαχείρισης και σκιαγράφηση των περιοχών και των τρόπων με τους οποίους θα μπορούσαν να εφαρμοστούν εκ νέου.
- Προκαταρκτικές προτάσεις γενικών και εξειδικευμένων μέτρων για την αειφορική διαχείριση των παραγωγικών δασών και τη διατήρηση και ανάδειξη του αγροδασικού τοπίου.
- Προκαταρκτική πρόταση για τη βελτίωση των υφιστάμενων εκμεταλλεύσεων και την ανάπτυξη συστήματος πιστοποίησης της δασικής παραγωγής.

Ζητούμενα Γ' Σταδίου:

- Ολοκληρωμένη πρόταση για την αποκατάσταση των δασών, περιλαμβανομένων των απαιτούμενων προσαρμογών σε ήδη υλοποιημένα προγράμματα και των προτάσεων περαιτέρω εφαρμογής τους σε άλλες περιοχές.
- Οριστικές προτάσεις γενικών και εξειδικευμένων μέτρων για την αειφορική διαχείριση των παραγωγικών δασών και τη διατήρηση και ανάδειξη του αγροδασικού τοπίου.
- Ολοκληρωμένη πρόταση για τη βελτίωση των υφιστάμενων εκμεταλλεύσεων και την ανάπτυξη συστήματος πιστοποίησης της δασικής παραγωγής.

Ελάχιστο απαιτούμενο μελετητικό δυναμικό για το κεφάλαιο 3:

- Επιστήμονας με εξειδίκευση σε θέματα περιβάλλοντος και εμπειρία στη διαχείριση ευαίσθητων φυσικών οικοσυστημάτων.
- Επιστήμονας με εξειδικευμένες γνώσεις δασικής διαχείρισης, αειφορίας και πιστοποίησης δασικών προϊόντων.

4. Χρήσεις γης, χωροταξική οργάνωση, παραγωγικές δραστηριότητες

4.1 Διαχείριση προσκυνητών

Γενικό στόχο του κεφαλαίου αποτελεί η διαχείριση της προσέλευσης, διαμονής και διακίνησης προσκυνητών σύμφωνα με την παράδοση και τις αρχές της μοναστικής πολιτείας, λαμβάνοντας υπ' όψιν και τις σημερινές συνθήκες με βάση τις κατευθύνσεις που ήδη έχουν δοθεί εκ μέρους της Ι. Κοινότητας.

Ζητούμενα Α' Σταδίου:

- Καταγραφή των υποδομών και του υφιστάμενου θεσμικού και εθιμικού πλαισίου διαχείρισης.
- Ανάλυση των εποχικών διακυμάνσεων και εκτίμηση της πληθυσμιακής αιχμής.
- Επισήμανση προβλημάτων.

Ζητούμενα Β' Σταδίου:

- Προκαταρκτική διατύπωση κατευθύνσεων και στόχων για τη βέλτιστη διαχείριση της προσέλευσης, διαμονής και διακίνησης επισκεπτών.
- Διατύπωση πιθανών εναλλακτικών επιλογών και εκτίμηση των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον και την πνευματικότητα της περιοχής.

Ζητούμενα Γ' Σταδίου:

- Ολοκληρωμένη πρόταση διαχείρισης της προσέλευσης, διαμονής και διακίνησης προσκυνητών με στόχο την κάλυψη των αναγκών, στο πλαίσιο σεβασμού των αρχών της μοναστικής πολιτείας.

4.2 Οργάνωση χρήσεων γης και διαφύλαξη οριογραμμών και συνόρων

Γενικό στόχο του κεφαλαίου αποτελεί η διατύπωση ενός συνόλου κοινών αρχών για τη διαχείριση του χώρου και τον συνολικό σχεδιασμό των χρήσεων γης. Στους στόχους του κεφαλαίου περιλαμβάνεται η διαφύλαξη των χερσαίων και θαλάσσιων οριογραμμών και του εναέριου χώρου, καθώς η παραβίασή τους μπορεί να απειλήσει την αρχή της μοναστικής πρακτικής, τη γεωγραφική μόνωση και 'εγκατάλειψη' του κόσμου, απαραίτητη συνθήκη λειτουργίας του μοναχισμού στο Άγιο Όρος.

Ζητούμενα Α' Σταδίου:

- Αποτύπωση υφιστάμενων χρήσεων γης, αδρομερής καταγραφή των αλλαγών κατά τη διάρκεια των τελευταίων 20 ετών (με χρήση των δεδομένων του CORINE και της μελέτης του WWF) και επισήμανση πιθανών προβλημάτων.
- Καταγραφή υφιστάμενου θεσμικού και εθιμικού πλαισίου σε σχέση με τη διαφύλαξη των εξωτερικών συνόρων του Αγίου Όρους και επισήμανση πιθανών προβλημάτων.

Ζητούμενα Β' Σταδίου:

- Προκαταρκτική διατύπωση κατευθύνσεων και στόχων για τη συνολική οργάνωση των χρήσεων γης.
- Διατύπωση πιθανών εναλλακτικών επιλογών και εκτίμηση των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον και την πνευματικότητα της περιοχής.
- Διατύπωση αρχών και στόχων για τη βέλτιστη διαφύλαξη των ορίων του Αγίου Όρους (περιλαμβανομένων πιθανών βελτιώσεων του θεσμικού πλαισίου).

Ζητούμενα Γ' Σταδίου:

- Επίτευξη συναίνεσης μεταξύ των 20 Μονών για τη διατύπωση ενός συνόλου κοινών αρχών διαχείρισης του χώρου και για θέματα συνολικού σχεδιασμού των χρήσεων γης.
- Οριστικοποίηση προτάσεων βελτίωσης της διαφύλαξης των εξωτερικών οριογραμμών του Αγίου Όρους.

4.3 Χωρική οργάνωση παραγωγικών δραστηριοτήτων

Κύριος στόχος του κεφαλαίου είναι η ανάλυση της υφιστάμενης χωρικής οργάνωσης των παραγωγικών δραστηριοτήτων, δίνοντας έμφαση στην αξιολόγηση των αρνητικών χωροταξικών/ περιβαλλοντικών/ τοπιακών επιπτώσεών τους και υπογραμμίζοντας τις απαραίτητες επανορθωτικές δράσεις. Η αξιολόγηση θα πρέπει να στοχεύει όσο το δυνατόν στα βασικότερα προβλήματα, επισημαίνοντας υφιστάμενες ή προβλεπόμενες συγκρούσεις χρήσεων γης και προτείνοντας τα κατάλληλα επανορθωτικά μέτρα (και πιθανές εναλλακτικές λύσεις όπου είναι εφικτό). Όπου κρίνεται απαραίτητο, μπορεί να γίνει αναφορά και σε δραστηριότητες στην άμεση ή ευρύτερη γειτονία του Αγίου Όρους που έχουν ή αναμένεται να προκαλέσουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον ή/και την πνευματική παράδοση του Όρους. Ιδιαίτερη σημασία χρειάζεται επίσης να αποδοθεί στην περιγραφή των ιδιαιτεροτήτων του παραγωγικού προτύπου και στην επισήμανση παραδοσιακών πρακτικών, τεχνικών και χειροτεχνικών 'επαγγελμάτων' που χρήζουν ενθάρρυνσης και περαιτέρω υποστήριξης.

Ζητούμενα Α' Σταδίου:

- Συστηματική καταγραφή των καλλιεργούμενων εκτάσεων (περιλαμβανομένων των εγκαταλελειμμένων) και των μεταβολών που έχουν υποστεί τα τελευταία 20 χρόνια, καθώς και των υφιστάμενων παραγωγικών/ μεταποιητικών εγκαταστάσεων (επαγγελματικά εργαστήρια, λατομεία και χώροι διάθεσης αδρανών υλικών, εγκαταστάσεις μεταποίησης ξύλου και αγροτικών προϊόντων, οινοποιεία, ελαιοτριβεία κ.ά.), με αξιολόγηση των αρνητικών χωροταξικών/ περιβαλλοντικών/ τοπιακών επιπτώσεών τους.
- Καταγραφή και αξιολόγηση της παραγωγικής σημασίας και της οικονομικής απόδοσης των δραστηριοτήτων, με αναφορά στην κάλυψη των τοπικών αναγκών και στα εξαγώγιμα (εκτός Αγίου Όρους) προϊόντα. Η καταγραφή και αξιολόγηση του παραγωγικού δυναμισμού της περιοχής στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης ζητείται να συνδεθεί αναλυτικά και σε βάθος με την αξιολόγηση των μεταβολών των χρήσεων γης, των τυχόν προβλημάτων στις πληθυσμιακές μετακινήσεις και την εποχική διαβίωση, καθώς και με τη διατύπωση κατευθύνσεων και επιδιώξεων για τη χωρική οργάνωση των τομέων παραγωγής. Η σχετική καταγραφή και αξιολόγηση θα γίνει σε στενή συνεργασία με τις Ιερές Μονές.

Ζητούμενα Β' Σταδίου:

- Προκαταρκτικές προτάσεις για την αειφορική διαχείριση των καλλιεργούμενων εκτάσεων, με αναφορά σε μέτρα προώθησης οργανικών καλλιεργειών (μείωση χρήσης φυτοφαρμάκων και ρύπανσης του εδάφους) και περιορισμού της υπερβολικής χρήσης του νερού/ υποβάθμισης του υδροφόρου ορίζοντα.
- Προτάσεις αποκατάστασης των τοπικών ποικιλιών με επαναχρησιμοποίηση των σπόρων τους.
- Προτάσεις για την ανάπτυξη δεξιοτήτων (π.χ. μεταφορά τεχνογνωσίας από ειδικούς στους μοναχούς) και την ευρύτερη εφαρμογή τοπικών παραδοσιακών πρακτικών, εξετάζοντας τις δυνατότητες ένταξης σε προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης.
- Εναλλακτικές προτάσεις για τη χρήση των εγκαταλελειμμένων καλλιεργειών (περιοχές προς αποκατάσταση και περιοχές για αλλαγή χρήσης).
- Προκαταρκτική διατύπωση γενικών και ειδικών κατευθύνσεων αποκατάστασης υφιστάμενων παραγωγικών εγκαταστάσεων (ιδιαίτερα λατομείων), με επισήμανση των προτεραιοτήτων.
- Προκαταρκτική πρόταση χαρακτηρισμού λατομικών ζωνών αδρανών και διερεύνηση της αναγκαιότητας χωροθέτησης νέων.

Ζητούμενα Γ' Σταδίου:

- Ολοκληρωμένη πρόταση γενικών και εξειδικευμένων μέτρων αειφορικής διαχείρισης των καλλιεργούμενων εκτάσεων.
- Υπόδειξη μεθόδων αποκατάστασης των τοπικών ποικιλιών με επαναχρησιμοποίηση των σπόρων τους.
- Οριστικοποίηση προτάσεων για την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την εφαρμογή προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης.
- Ολοκληρωμένη πρόταση διαχειριστικού σχεδίου για τη χρήση των εγκαταλελειμμένων καλλιεργειών.
- Οριστικοποίηση κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων για την αποκατάσταση παραγωγικών εγκαταστάσεων.
- Οριστική πρόταση χαρακτηρισμού λατομικών ζωνών αδρανών (και παροχή κατευθύνσεων για τη χωροθέτηση νέων εφόσον κριθεί απαραίτητο).

Ελάχιστο απαιτούμενο μελετητικό δυναμικό για το κεφάλαιο 4:

- Ο επικεφαλής της μελέτης.
- Κυκλοφοριολόγος - συγκοινωνιολόγος μηχανικός.
- Οικονομολόγος με εμπειρία σε μελέτες χωροταξικού σχεδιασμού.
- Ειδικός επιστήμονας εξειδικευμένος στη χαρτογραφία και τη γεω-απεικόνιση (GIS expert).

5. Οργάνωση δικτύων τεχνικών υποδομών

5.1 Σύστημα μεταφορών

Γενικός στόχος του κεφαλαίου είναι η οργάνωση του συστήματος μεταφορών με στόχο την επαρκή κάλυψη των αναγκών μοναχών, επισκεπτών και εργαζομένων, πάντα στο πλαίσιο του μοναστικού ασκητισμού που αποτελεί διαχρονικό και αναπόσπαστο τμήμα της πνευματικής παράδοσης του Όρους. Καθοριστικό στοιχείο αποτελεί η εκτίμηση των μελλοντικών αναγκών μετακινήσεων προσώπων και αγαθών, ώστε, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις υφιστάμενες κανονιστικές διατάξεις, να προσδιορισθούν οι αναγκαίες διορθωτικές παρεμβάσεις και συμπληρώσεις. Όσον αφορά στο *οδικό δίκτυο*, ο κύριος στόχος είναι η συστηματική χαρτογράφηση όλων των δασικών δρόμων, μονοπατιών και γεφυριών και η αξιολόγηση της κατάστασης, της λειτουργικότητας και των

περιβαλλοντικών/ τοπιακών τους επιπτώσεων, προκειμένου να διαπιστωθούν τα προβλήματα και να διατυπωθούν οι κατάλληλες κατευθύνσεις αποκατάστασης και βελτίωσης. Όσον αφορά στις *θαλάσσιες μεταφορές*, ζητείται η αξιολόγηση της κατάστασης των υφιστάμενων λιμενικών εγκαταστάσεων και της λειτουργίας των ακτοπλοϊκών φορέων, ενώ προτείνεται επίσης να διερευνηθεί η δυνατότητα - αναγκαιότητα ανάπτυξης υποδομών εξυπηρέτησης της πρόσβασης από αέρος (που απαγορεύεται σήμερα) για τις ανάγκες αντιμετώπισης έκτακτων αναγκών ή/και εξυπηρέτησης ειδικών προσώπων.

Ζητούμενα Α' Σταδίου:

- Αποτύπωση και ανάλυση υφιστάμενου κανονιστικού και παραδοσιακού πλαισίου.
- Εκτίμηση αναγκών μετακίνησης (επιβατών και φορτίων).
- Καταγραφή και αξιολόγηση του οδικού δικτύου (αξιοποιώντας στο μέγιστο την υφιστάμενη βάση δεδομένων ταξινόμησης που πραγματοποιήθηκε από τις Αθωνικές αρχές).
- Καταγραφή και αξιολόγηση των λιμενικών υποδομών (κατάσταση, χωρητικότητα, λειτουργικότητα και αισθητική) και των παρεχόμενων ακτοπλοϊκών υπηρεσιών.
- Εκτίμηση αναγκών/ δυνατοτήτων/ περιορισμών πρόσβασης από αέρος.

Ζητούμενα Β' Σταδίου:

- Προκαταρκτική πρόταση για την οργάνωση συνολικού σχεδίου μεταφορών, με εναλλακτικές προτάσεις και επισήμανση πιθανών τροποποιήσεων των κανονισμών πρόσβασης.
- Προκαταρκτική διατύπωση κατευθύνσεων σχεδιασμού για την ανάπτυξη και αποκατάσταση των δικτύων και εγκαταστάσεων μεταφορών.
- Προκαταρκτική διατύπωση προτεραιοτήτων για τη βελτίωση του οδικού δικτύου (προτείνοντας πιθανώς έναν περιορισμένο αριθμό αναγκαίων νέων υποδομών σε σχέση και με το σχέδιο πυροπροστασίας του κεφαλαίου 6).
- Προκαταρκτική διατύπωση κατευθύνσεων για την αποκατάσταση υφιστάμενων οδών (και την κατασκευή νέων) με γνώμονα την αρμονική τους ένταξη στο Αθωνικό τοπίο.
- Προτάσεις αναβάθμισης/ ανανέωσης του στόλου των οχημάτων εξυπηρέτησης.
- Προκαταρκτική διατύπωση προτεραιοτήτων για τη λειτουργική και αισθητική αναβάθμιση των λιμενικών υποδομών και προσδιορισμός επιπλέον αναγκών.
- Προκαταρκτικές προτάσεις βελτίωσης της λειτουργίας των φορέων παροχής ακτοπλοϊκών υπηρεσιών.
- Εναλλακτικές προτάσεις δημιουργίας υποδομών πρόσβασης από αέρος για την εξυπηρέτηση ειδικών περιπτώσεων (εφόσον προκύψει η αναγκαιότητα και επιτευχθεί συμφωνία μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων μερών, λαμβάνοντας υπ' όψιν τις επιπτώσεις στην πνευματικότητα, το χαρακτήρα, το περιβάλλον και το τοπίο της περιοχής).

Ζητούμενα Γ' Σταδίου:

- Οριστικοποίηση συνολικού σχεδίου μεταφορών (και πιθανών απαραίτητων τροποποιήσεων των κανονισμών πρόσβασης).
- Οριστικοποίηση γενικών κατευθύνσεων σχεδιασμού για την ανάπτυξη και αποκατάσταση των δικτύων και εγκαταστάσεων μεταφορών.
- Οριστικοποίηση προτεραιοτήτων για τη βελτίωση του οδικού δικτύου.
- Οριστικοποίηση κατευθύνσεων για την αποκατάσταση υφιστάμενων οδών και την κατασκευή νέων.
- Τελικές προτάσεις αναβάθμισης/ ανανέωσης του στόλου των οχημάτων εξυπηρέτησης.
- Οριστικοποίηση προτεραιοτήτων για την αναβάθμιση των λιμενικών υποδομών.
- Τελικές προτάσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας των φορέων παροχής ακτοπλοϊκών υπηρεσιών.
- Οριστικοποίηση προτάσεων για την ανάπτυξη υποδομών πρόσβασης από αέρος (εφόσον αποφασιστεί κάτι τέτοιο).

5.2 Επικοινωνίες

Κύριοι στόχοι του κεφαλαίου είναι η αξιολόγηση της λειτουργικότητας των υφιστάμενων και σχεδιαζόμενων υπηρεσιών διαδικτυακής πρόσβασης και η διερεύνηση της πιθανότητας περαιτέρω ανάπτυξης σύγχρονων δικτύων πληροφορικής και επικοινωνιών, εφόσον υπάρξει συμφωνία με τις 20 Ιερές Μονές. Σημαντικό σημείο αποτελεί η ασφάλεια της χρήσεως του διαδικτύου και των σύγχρονων επικοινωνιών στο πλαίσιο των αρχών της μοναχικής βιοτής.

Ζητούμενα Α' Σταδίου:

- Καταγραφή και αξιολόγηση υφιστάμενων εγκαταστάσεων, δικτύων και υπηρεσιών.
- Εκτίμηση των υφιστάμενων και προβλεπόμενων αναγκών προς κάλυψη.

Ζητούμενα Β' Σταδίου:

- Εναλλακτικές προτάσεις για την ανάπτυξη δικτύων και υπηρεσιών πληροφορικής και επικοινωνιών.

Ζητούμενα Γ' Σταδίου:

- Ολοκληρωμένη πρόταση ανάπτυξης σύγχρονων δικτύων πληροφορικής και επικοινωνιών, για την ικανοποιητική κάλυψη των σημερινών και προβλεπόμενων αναγκών, εφόσον επιτευχθεί συμφωνία με τις 20 Ιερές Μονές.

5.3 Ύδρευση, αποχέτευση, διαχείριση απορριμμάτων

Γενικός στόχος του κεφαλαίου είναι η καταγραφή των υφιστάμενων αναγκών και η αξιολόγηση της μελλοντικής τους εξέλιξης (αξιοποιώντας τις εισροές από σχέδια και μελέτες διαχείρισης που έχουν εκπονηθεί τα προηγούμενα έτη), παράλληλα με την καταγραφή και αξιολόγηση της κατάστασης των υφιστάμενων υποδομών, προκειμένου να εκτιμηθούν οι ανάγκες βελτίωσης (ή ανάπτυξης νέων) εγκαταστάσεων, απομάκρυνσης ασύμβατων ή δυσλειτουργικών εγκαταστάσεων, καθώς και τυχόν βελτίωσης της πρόσβασής τους. Στην ενότητα της *ύδρευσης* ζητείται να γίνει καταγραφή της κατάστασης, τοποθεσίας, ποσότητας και ποιότητας των διαθέσιμων υδατικών πόρων, καθώς και των προφορικών παραδόσεων και μεθόδων άντλησης και διανομής νερού, καθώς συνιστούν σημαντικά στοιχεία της Αθωνικής πολιτισμικής κληρονομιάς. Στην ενότητα της *αποχέτευσης* ζητείται να γίνει εντοπισμός τυχόν ρυπασμένων περιοχών, να αξιολογηθούν οι προτάσεις της Ι. Κοινότητας προς ένταξη στο ΕΠ-ΥΜΕΠΕΡΑΑ και να διερευνηθεί η δυνατότητα κατασκευής μικρών εγκαταστάσεων σε Μονές ή Σκήτες (με έμφαση σε μεθόδους ανακύκλωσης ύδατος). Στην ενότητα της *διαχείρισης απορριμμάτων* θα εξεταστεί ιδίως η πρόοδος σχετικά με την υλοποίηση των εγκαταστάσεων που έχουν ενταχθεί στον περιφερειακό σχεδιασμό διαχείρισης απορριμμάτων της Κεντρικής Μακεδονίας.

Ζητούμενα Α' Σταδίου:

- Εκτίμηση αναγκών ύδρευσης, καταγραφή και αξιολόγηση της κατάστασης/ επάρκειας των υφιστάμενων υποδομών.
- Εκτίμηση αναγκών και αξιολόγηση υφιστάμενης κατάστασης υποδομών αποχέτευσης, εντοπισμός ρυπασμένων περιοχών και αξιολόγηση τρέχοντος προγραμματισμού.
- Αξιολόγηση υφιστάμενης κατάστασης και τρέχοντος προγραμματισμού διαχείρισης απορριμμάτων, εντοπισμός ρυπασμένων περιοχών.

Ζητούμενα Β' Σταδίου:

- Προκαταρκτική διατύπωση κατευθύνσεων για την κάλυψη των αναγκών ύδρευσης (περιλαμβάνοντας προτάσεις για την ενσωμάτωση παραδοσιακών μεθόδων άντλησης και διανομής νερού στα σύγχρονα συστήματα) και διερεύνηση πιθανών εναλλακτικών επιλογών.

- Προκαταρκτικές προτάσεις για την κάλυψη των αναγκών αποχέτευσης με διερεύνηση των εναλλακτικών δυνατοτήτων (εξετάζοντας ιδίως τη δυνατότητα κατασκευής μικρών μονάδων επεξεργασίας και εστιάζοντας σε μεθόδους ανακύκλωσης νερού) και διατύπωση προτάσεων για την αντιμετώπιση της ρύπανσης στα εντοπισμένα σημεία.
- Προκαταρκτική διατύπωση κατευθύνσεων για τη βέλτιστη διαχείριση των απορριμμάτων (περιλαμβανομένων των υλικών κατεδαφίσεων και εκσκαφών, καθώς και μεγάλων αντικειμένων, όπως αυτοκίνητα, σκάφη, μεγάλα μηχανήματα κλπ.) και προτεραιοτήτων για την αποκατάσταση υποβαθμισμένων περιοχών και άλλων αναγκαίων παρεμβάσεων.

Ζητούμενα Γ' Σταδίου:

- Ολοκληρωμένη πρόταση για την αιφορική διαχείριση των υδατικών πόρων, με βέλτιστη χρήση των υφιστάμενων πηγών και δικτύων και ενσωμάτωση παραδοσιακών μεθόδων.
- Οριστικοποίηση προτάσεων ανάπτυξης των υποδομών αποχέτευσης (με επισήμανση των αναγκαίων τροποποιήσεων στα υφιστάμενα σχέδια) και διατύπωση επανορθωτικών μέτρων σε εντοπισμένα σημεία ρύπανσης.
- Ολοκληρωμένη πρόταση διαχείρισης απορριμμάτων (υποδεικνύοντας, όπου απαιτηθεί, αναγκαίες τροποποιήσεις στα υφιστάμενα σχέδια διαχείρισης) και διατύπωση μέτρων άμεσης αποκατάστασης υποβαθμισμένων περιοχών.

5.4 Παραγωγή, διανομή, κατανάλωση και εξοικονόμηση ενέργειας

Γενικός στόχος του κεφαλαίου είναι η καταγραφή των υφιστάμενων πηγών ενέργειας (συμβατικών και ανανεώσιμων), η θέσπιση στόχων για την απαιτούμενη παροχή ηλεκτρικής ενέργειας και η διατύπωση προτάσεων βελτιστοποίησης των υφιστάμενων πηγών και ανάπτυξης εναλλακτικών πηγών (ΑΠΕ, μικρών υδροηλεκτρικών, γεωθερμίας).

Ζητούμενα Α' Σταδίου:

- Εκτίμηση αναγκών, καταγραφή και αξιολόγηση υφιστάμενων πηγών ενέργειας ανά Μονή και χρήση (σε σχέση και με τις απαιτήσεις του ΚΕΝΑΚ).
- Αξιολόγηση τρέχοντος προγραμματισμού ανάπτυξης εγκαταστάσεων ΑΠΕ (έλεγχος ολοκληρωμένης μελέτης εγκατάστασης Φ/Β συστημάτων που έχει εκπονήσει η Ιερά Κοινότητα) και περιγραφή των πιθανών αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον, στο τοπίο και στον πνευματικό χαρακτήρα του Όρους.
- Αξιολόγηση της δυνατότητας ανάπτυξης μικρών υδροηλεκτρικών εγκαταστάσεων (αξιοποιώντας τα πορίσματα της ΕΠΜ του 2006).
- Διερεύνηση της δυνατότητας χρήσης γεωθερμικής ενέργειας.

Ζητούμενα Β' Σταδίου:

- Προκαταρκτική διατύπωση στόχων, κατευθύνσεων και αρχών για την εξοικονόμηση ενέργειας, τη βελτιστοποίηση των συμβατικών πηγών και την ανάπτυξη εγκαταστάσεων ΑΠΕ με σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον και το τοπίο.
- Διατύπωση εναλλακτικών προτάσεων για τις απαιτούμενες παροχές ανά πηγή.
- Διατύπωση αρχών βιοκλιματικού σχεδιασμού για παθητική θέρμανση/ δροσισμό.
- Προκαταρκτική πρόταση ανασχεδιασμού των συστημάτων κλιματισμού των κτιρίων με στόχο την ένταξή τους σε πολύ υψηλή ενεργειακή κλάση (εξασφάλιση πλήρους αυτονομίας από συμβατικές πηγές ενέργειας, ικανοποίηση απαιτήσεων του ΚΕΝΑΚ).
- Διατύπωση προτάσεων τροποποίησης / βελτίωσης της υφιστάμενης μελέτης ανάπτυξης Φ/Β συστημάτων (εφόσον προκύψει ανάγκη) και μέτρων περιορισμού των αρνητικών επιπτώσεων.
- Διατύπωση εναλλακτικών προτάσεων ανάπτυξης μικρών υδροηλεκτρικών έργων.

- Διατύπωση εναλλακτικών προτάσεων για την πιθανή χρήση γεωθερμικής ενέργειας στο μέλλον.

Ζητούμενα Γ' Σταδίου:

- Οριστικοποίηση στόχων, κατευθύνσεων και αρχών για την εξοικονόμηση ενέργειας, τη βελτιστοποίηση των συμβατικών πηγών και την ανάπτυξη εγκαταστάσεων ΑΠΕ.
- Τελικός καθορισμός στόχων για τις απαιτούμενες παροχές ανά πηγή.
- Οριστικοποίηση αρχών βιοκλιματικού σχεδιασμού.
- Ολοκληρωμένη πρόταση ανασχεδιασμού των συστημάτων κλιματισμού.
- Οριστικοποίηση και προώθηση της μελέτης ανάπτυξης Φ/Β συστημάτων.
- Οριστικοποίηση προτάσεων ανάπτυξης μικρών υδροηλεκτρικών έργων.
- Περαιτέρω επεξεργασία των πιθανών χρήσεων γεωθερμικής ενέργειας σε ένα ρεαλιστικό μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα.

Ελάχιστο απαιτούμενο μελετητικό δυναμικό για το κεφάλαιο 5:

- Ο επικεφαλής της μελέτης.
- Κυκλοφοριολόγος - συγκοινωνιολόγος μηχανικός.
- Μηχανικός ή περιβαλλοντολόγος ειδικός σε θέματα τεχνολογιών περιβαλλοντικής διαχείρισης.
- Σύμβουλος μηχανικός ή γεωλόγος με ειδίκευση στην υδρογεωλογία, την υδρομηχανική και τη διαχείριση υδάτινων αποθεμάτων.
- Μηχανολόγος - ηλεκτρολόγος μηχανικός εξειδικευμένος σε θέματα ενέργειας και ιδιαίτερα από ανανεώσιμες πηγές.
- Ειδικός σε θέματα επικοινωνιών.
- Ειδικός επιστήμονας εξειδικευμένος στη χαρτογραφία και τη γεω-απεικόνιση (GIS expert).

6. Διαχείριση κινδύνων φυσικών καταστροφών

Ζητούμενα αυτού του κεφαλαίου είναι, αφενός, η κατάστρωση ενός συνολικού σχεδίου αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών (με τον προσδιορισμό των απαραίτητων οργανωτικών και διαχειριστικών μέτρων, ιδίως όσον αφορά στο συντονισμό μεταξύ των τοπικών και εξωτερικών αρμοδίων φορέων) και, αφετέρου, ο προσδιορισμός των ειδικότερων μέτρων πρόληψης και αντιμετώπισης των βασικών επιμέρους κινδύνων.

6.1 Πυροπροστασία

Γενικό στόχο αποτελεί η ανάλυση της σημερινής κατάστασης των δασών και των ιστορικών δεδομένων πυρκαγιών, καθώς και η αξιολόγηση των υφιστάμενων μέτρων και συστημάτων πρόληψης πυρκαγιών και πυρόσβεσης και του αντίστοιχου εξοπλισμού (ιδιαίτερα στον περιβάλλοντα χώρο των Μονών και των Σκητών), προκειμένου να προσδιορισθούν οι ανάγκες και να διατυπωθούν εναλλακτικές κατευθύνσεις και σενάρια πυροπροστασίας. Σημαντικά θέματα της ζητούμενης καταγραφής και αξιολόγησης είναι ο υφιστάμενος πυροσβεστικός εξοπλισμός, οι δεξαμενές νερού, οι υφιστάμενες αντιπυρικές ζώνες, καθώς και το οδικό δίκτυο (η μελέτη που εκπόνησε η Δασική Εφορεία το 2010 αποτελεί βασική εισροή). Παράλληλα, ζητείται να εξεταστεί η δυνατότητα εγκατάστασης σύγχρονου επικοινωνιακού εξοπλισμού, συμβατού με αυτόν που χρησιμοποιείται από το Πυροσβεστικό Σώμα (σύστημα TETRA) και να γίνει εκτίμηση κόστους - οφέλους από την εγκατάσταση αυτόματων συστημάτων εποπτείας του χώρου, ώστε να διατυπωθούν εναλλακτικές επιλογές για την αποτελεσματική πυροπροστασία της περιοχής. Ζητείται, τέλος, να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα του σημερινού μηχανισμού αντιμετώπισης (ιδίως όσον αφορά στο συντονισμό μεταξύ τοπικών και εξωτερικών δυνάμεων). Θα ήταν επίσης

επιθυμητό να καταγραφούν οι ανάγκες σε προσωπικό (πυροσβέστες και ειδικευμένοι μοναχοί) και να προσδιορισθούν οι ανάγκες εκπαίδευσης πυροσβεστών και μοναχών.

Ζητούμενα Α' Σταδίου:

- Σημερινή κατάσταση των δασών και ιστορικά δεδομένα πυρκαγιών.
- Αποτύπωση και αξιολόγηση υφιστάμενων μέτρων και συστημάτων πυροπροστασίας.
- Αξιολόγηση θεσμικού πλαισίου, διαχειριστικών δομών, στελέχωσης και εκπαίδευσης προσωπικού.
- Σύνοψη κύριων ζητημάτων για την κατάρτιση σχεδίου αντιπυρικής προστασίας.

Ζητούμενα Β' Σταδίου:

- Σχεδιασμός σεναρίων και στρατηγικών πυροπροστασίας λαμβάνοντας υπ' όψιν την ανάλυση των ιστορικών δεδομένων της περιοχής.
- Εναλλακτικές προτάσεις βελτιστοποίησης του οδικού δικτύου με βάση τα παραπάνω σεναρία (σε συμφωνία με τις αρχές ανάπτυξης του οδικού δικτύου του Κεφαλαίου 5).
- Σχεδιασμός δικτύου αντιπυρικών ζωνών, λαμβάνοντας υπ' όψιν και το ευαίσθητο τοπίο του Αγίου Όρους, με εναλλακτικές προτάσεις στη βάση των εκτιμήσεων κάθε σεναρίου.
- Εναλλακτικές προτάσεις βελτίωσης του εξοπλισμού πυρόσβεσης και της χωρικής του κατανομής.
- Εναλλακτικές προτάσεις οργάνωσης του δικτύου δεξαμενών νερού (σε συμφωνία και με τις αρχές διαχείρισης των υδατικών πόρων του Κεφαλαίου 5).
- Εναλλακτικές επιλογές για την εγκατάσταση σύγχρονων συστημάτων εποπτείας και επικοινωνιών (στη βάση σχετικής ανάλυσης κόστους - οφέλους).
- Προκαταρκτική διατύπωση μέτρων πρόληψης πυρκαγιών (με έμφαση στα περίχωρα των Μονών), ούτως ώστε να επιτυγχάνεται αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ του Πυροσβεστικού Σώματος και των μοναχών σε περίπτωση ανάγκης.
- Προτάσεις σχετικής εκπαίδευσης μοναχών και πυροσβεστών.
- Προτάσεις για τη βελτίωση της συνεργασίας των καθ' ύλην αρμοδίων φορέων και της Ι. Κοινότητας με εθελοντικές ομάδες δασοπροστασίας (εποχική ενίσχυση του απαιτούμενου ανθρώπινου δυναμικού, διάχυση πρακτικής και μη κωδικοποιημένης γνώσης σε θέματα δασοπυρόσβεσης).

Ζητούμενα Γ' Σταδίου:

- Κατάρτιση ολοκληρωμένου σχεδίου πυροπροστασίας (βασική στρατηγική και επιμέρους επιλογές για την πρόληψη και αντιμετώπιση πυρκαγιών, σχεδιασμός οδικού δικτύου και αντιπυρικών ζωνών, πρόταση εμπλουτισμού και βελτιωμένης χωρικής κατανομής του πυροσβεστικού εξοπλισμού, οργάνωση δικτύου δεξαμενών νερού, θέσπιση μέτρων πρόληψης πυρκαγιών με έμφαση στα περίχωρα των Μονών).
- Περιγραφή της λειτουργίας, των απαιτήσεων και του κόστους εγκατάστασης σύγχρονου συστήματος εποπτείας και επικοινωνιών (εφόσον τεκμηριωθεί η σχετική ανάγκη βάσει της προηγηθείσας ανάλυσης κόστους - οφέλους).
- Πρόταση προγράμματος εκπαίδευσης για τους μοναχούς (βασική εκπαίδευση) και τους πυροσβέστες (εξοικείωση με την περιοχή του Αγίου Όρους), επισημαίνοντας πιθανές ανάγκες παραγωγής σχετικού χαρτογραφικού υλικού.
- Πρόταση προγράμματος συνεργασίας των αρμοδίων φορέων και της Ι. Κοινότητας με εθελοντικές ομάδες δασοπροστασίας.

6.2 Αντιπλημμυρική προστασία

Γενικό στόχο αποτελεί η ανάλυση της σημερινής κατάστασης (βροχογραφικά δεδομένα, φυσιογραφικά και υδρολογικά χαρακτηριστικά, εκτίμηση πλημμυρικών παροχών, φαινόμενα

διάβρωσης, κίνδυνοι κατακρημνίσεων σε περίπτωση ισχυρών βροχοπτώσεων, έκθεση κτιρίων και υποδομών έναντι του κινδύνου πλημμύρας), η αποτύπωση των ιστορικών δεδομένων πλημμυρών και των συνεπειών τους, καθώς και η αξιολόγηση των υφιστάμενων μέτρων πρόληψης και αντιμετώπισης πλημμυρικών φαινομένων, προκειμένου να προσδιορισθούν οι ανάγκες και να διατυπωθούν εναλλακτικές κατευθύνσεις και σενάρια αντιπλημμυρικής προστασίας, με βάση τον προσδιορισμό Ζωνών Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας. Σημαντικά θέματα της ζητούμενης καταγραφής και αξιολόγησης είναι τα υφιστάμενα τεχνικά έργα αντιπλημμυρικής προστασίας και προστασίας κτιριακών εγκαταστάσεων και τεχνικών υποδομών ενώ θα ήταν επίσης επιθυμητό να καταγραφούν οι ανάγκες σε προσωπικό για τη φάση της ανταπόκρισης στον κίνδυνο. Ζητούμενο αποτελεί η διασύνδεση της αντιπλημμυρικής προστασίας με την αντιμετώπιση των λοιπών κινδύνων φυσικών καταστροφών, δίνοντας βαρύτητα στη διερεύνηση της σχέσης μεταξύ των μεταβολών εδαφοκάλυψης και του κινδύνου πλημμυρών (ιδιαίτερα στην περίπτωση των δασικών πυρκαγιών). Τέλος, ζητείται να εξεταστεί η δυνατότητα εγκατάστασης σύγχρονου επικοινωνιακού εξοπλισμού, σύμφωνα και με όσα προβλέπονται σχετικά στο Κεφάλαιο 6.1.

Ζητούμενα Α' Σταδίου:

- Σημερινή κατάσταση και ιστορικά δεδομένα πλημμυρών.
- Διερεύνηση προβλημάτων διάβρωσης και κινδύνων κατακρημνίσεων από ισχυρές βροχοπτώσεις.
- Αποτύπωση και αξιολόγηση υφιστάμενων μέτρων αντιπλημμυρικής προστασίας.
- Αξιολόγηση θεσμικού πλαισίου, διαχειριστικών δομών, στελέχωσης και εκπαίδευσης προσωπικού.
- Σύνοψη κύριων ζητημάτων για την κατάρτιση σχεδίου αντιπλημμυρικής προστασίας.

Ζητούμενα Β' Σταδίου:

- Σχεδιασμός σεναρίων και στρατηγικών αντιπλημμυρικής προστασίας λαμβάνοντας υπ' όψιν την ανάλυση των ιστορικών δεδομένων της περιοχής.
- Προσδιορισμός μέτρων αντιπλημμυρικής προστασίας, περιορισμού φαινομένων διάβρωσης (σε συνέργεια με τα μέτρα πυροπροστασίας) και αντιμετώπισης κινδύνων κατακρημνίσεων από ισχυρές βροχοπτώσεις, σχεδιασμός δικτύου τεχνικών έργων και προτάσεις για τη βελτίωση υφιστάμενων υποδομών με βάση τον προσδιορισμό Ζωνών Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας (με εναλλακτικές προτάσεις στη βάση των εκτιμήσεων κάθε σεναρίου).
- Εναλλακτικές προτάσεις βελτίωσης του εξοπλισμού επέμβασης και της χωρικής του κατανομής (σε συνέργεια με την πυροπροστασία).
- Προτάσεις σχετικής εκπαίδευσης μοναχών και πυροσβεστών.

Ζητούμενα Γ' Σταδίου:

- Κατάρτιση ολοκληρωμένου σχεδίου αντιπλημμυρικής προστασίας (βασική στρατηγική και επιμέρους επιλογές για τα αναγκαία μέτρα αντιπλημμυρικής προστασίας, περιορισμού φαινομένων διάβρωσης και αντιμετώπισης κινδύνων κατακρημνίσεων από ισχυρές βροχοπτώσεις, σχεδιασμός τεχνικών έργων, βελτίωση υφιστάμενων υποδομών, εμπλουτισμός και βελτιωμένη χωρική κατανομή του εξοπλισμού επέμβασης).
- Πρόταση προγράμματος εκπαίδευσης για τους μοναχούς (βασική εκπαίδευση) και τους πυροσβέστες (εξοικείωση με την περιοχή του Αγίου Όρους), επισημαίνοντας πιθανές ανάγκες παραγωγής σχετικού χαρτογραφικού υλικού.

6.3 Αντισεισμική προστασία

Γενικό στόχο αποτελεί η σεισμική ανάλυση των κτιρίων, λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές και ειδικές παραμέτρους που χαρακτηρίζουν τη χερσόνησο του Άθω, σύμφωνα και με τον Εθνικό Αντισεισμικό

Κανονισμό (ΕΑΚ), ούτως ώστε να εντοπισθούν κτίρια, τεχνικά έργα και άλλες κατασκευές που διατρέχουν υψηλό κίνδυνο σοβαρών βλαβών ή κατάρρευσης σε περίπτωση σεισμού, αλλά και να διατυπωθούν κατευθύνσεις για την αντισεισμική θωράκιση των κτιρίων. Ακόμη, ζητείται να διερευνηθούν πιθανοί κίνδυνοι κατολισθήσεων από σεισμική δράση και να προταθούν τα κατάλληλα μέτρα αντιμετώπισης. Εκτιμάται ότι θα απαιτηθεί σημαντική επιτόπια έρευνα για την καταγραφή και αξιολόγηση αλλά και για τον εντοπισμό των προτεραιοτήτων των έργων αντισεισμικής θωράκισης. Επισημαίνεται ότι πολύτιμα στοιχεία περιλαμβάνονται στη μελέτη του καθηγητή Β. Παπαζάχου (δημοσιευμένη στα πρακτικά συνεδρίου για το φυσικό περιβάλλον του Αγίου Όρους το 1998), ενώ, ακόμη, χρειάζεται να αξιοποιηθούν (στο μέτρο που θα είναι διαθέσιμα) τα στοιχεία εκπονούμενης μελέτης καταγραφής των ρηγμάτων του Αγίου Όρους.

Ζητούμενα Α' Σταδίου:

- Σεισμική ανάλυση - Εντοπισμός κτιρίων και άλλων κατασκευών υψηλού κινδύνου.
- Διερεύνηση κινδύνων κατολισθήσεων από σεισμική δράση.
- Σύνοψη κύριων ζητημάτων για την αντισεισμική προστασία των κτιρίων και άλλων κατασκευών.

Ζητούμενα Β' Σταδίου:

- Διατύπωση προκαταρκτικών κατευθύνσεων για την αντισεισμική ενίσχυση κτιρίων και τεχνικών έργων (σε συμφωνία και με τις αρχές αρχιτεκτονικού σχεδιασμού για την εκτέλεση αναστηλώσεων του Κεφαλαίου 2).
- Προκαταρκτικός προσδιορισμός προτεραιοτήτων αποκατάστασης κτιρίων, τεχνικών έργων και άλλων κατασκευών υψηλού κινδύνου κατάρρευσης σε περίπτωση σεισμού.
- Εναλλακτικές προτάσεις μέτρων αντιμετώπισης των κινδύνων κατολισθήσεων από σεισμική δράση.

Ζητούμενα Γ' Σταδίου:

- Παροχή ολοκληρωμένων τεχνικών οδηγιών για την αντισεισμική ενίσχυση κτιρίων και τεχνικών έργων.
- Οριστικοποίηση προτεραιοτήτων αποκατάστασης κτιρίων, τεχνικών έργων και άλλων κατασκευών υψηλού κινδύνου.
- Οριστικοποίηση προτάσεων αντιμετώπισης των κινδύνων κατολισθήσεων από σεισμική δράση.

6.4 Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή

Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στα στοιχεία του περιβάλλοντος του Αγίου Όρους θα έχουν ήδη αναφερθεί –όπου υπάρχουν– στα αντίστοιχα κεφάλαια παραπάνω. Ο σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι η σύνθεση των προηγούμενων αναλύσεων με ένα συνεκτικό τρόπο, εστιάζοντας στις σημαντικότερες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής και εντοπίζοντας κοινά προβλήματα, αρχές και προτεραιότητες δράσης ανά εξεταζόμενη ενότητα.

Ζητούμενα Α' Σταδίου:

- Διερεύνηση επιπτώσεων στον κύκλο του νερού (επιφανειακά και υπόγεια νερά).
- Διερεύνηση επιπτώσεων στα δασικά οικοσυστήματα (ενδεικτικά: κίνδυνοι πιθανής εξάπλωσης μυκήτων ή άλλων παθογενειών που μπορούν εν δυνάμει να οδηγήσουν σε εκτεταμένες ξηράνσεις δέντρων, πιθανές επιπτώσεις από περιπτώσεις ξηρασιών και ισχυρών ανέμων, επιπτώσεις από την πιθανή αύξηση του κινδύνου πυρκαγιάς και την επέκταση της εποχής μεγάλης επικινδυνότητας, κίνδυνοι επέκτασης έντονων χειμαρρωδών φαινομένων).

- Διερεύνηση επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα, με εξέταση εμπειριών από παρόμοια οικοσυστήματα ώστε να διατυπωθούν έγκυρες υποθέσεις εργασίας και να προταθούν προδιαγραφές για την περαιτέρω διερεύνηση του θέματος (με έμφαση στα είδη τα οποία είτε έχει αποδειχθεί ότι είναι ιδιαίτερα ευπαθή στην κλιματική αλλαγή, είτε βρίσκονται στα όρια της προς Νότο εξάπλωσής τους στην περιοχή μελέτης).
- Διερεύνηση επιπτώσεων από την πιθανή μελλοντική άνοδο της στάθμης της θάλασσας στη λειτουργία και δομική επάρκεια των λιμενικών εγκαταστάσεων.

Ζητούμενα Β' Σταδίου:

- Προκαταρκτική πρόταση ενδεδειγμένων διαχειριστικών πρακτικών περιορισμού των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στα επιφανειακά και υπόγεια ύδατα.
- Εναλλακτικές προτάσεις για την προσαρμογή των δασών στον αυξανόμενο κίνδυνο εκδήλωσης πυρκαγιών.
- Προκαταρκτική πρόταση μέτρων για τη μείωση της υποβάθμισης των ειδών και την ενίσχυση της ανθεκτικότητάς τους στις κλιματικές αλλαγές.
- Προτάσεις αντιμετώπισης των επιπτώσεων από την πιθανή μελλοντική άνοδο της στάθμης της θάλασσας στη λειτουργία και δομική επάρκεια των λιμενικών εγκαταστάσεων.

Ζητούμενα Γ' Σταδίου:

- Οριστικοποίηση πρότασης διαχειριστικών πρακτικών περιορισμού των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στα επιφανειακά και υπόγεια ύδατα.
- Οριστικοποίηση προτάσεων προσαρμογής των δασών στον αυξανόμενο κίνδυνο εκδήλωσης πυρκαγιών.
- Οριστικοποίηση μέτρων μείωσης της υποβάθμισης των ειδών και ενίσχυσης της ανθεκτικότητάς τους στις κλιματικές αλλαγές (περιλαμβανομένων των απαραίτητων υποστηρικτικών μελετών που απαιτείται να εκπονηθούν, καθώς και των αναγκών παρακολούθησης των μεταβολών στα είδη).
- Οριστικοποίηση προτάσεων αντιμετώπισης των επιπτώσεων από την πιθανή μελλοντική άνοδο της στάθμης της θάλασσας στη λειτουργία και δομική επάρκεια των λιμενικών εγκαταστάσεων.

Ελάχιστο απαιτούμενο μελετητικό δυναμικό για το κεφάλαιο 6:

- Ειδικός για θέματα πυροπροστασίας.
- Γεωλόγος ή περιβαλλοντολόγος, ειδικός για θέματα αντιπλημμυρικής προστασίας.
- Αρχιτέκτων εξειδικευμένος στην αποκατάσταση ιστορικών κτισμάτων.
- Πολιτικός μηχανικός με εξειδίκευση στην αποκατάσταση ιστορικών κτισμάτων.
- Οικολόγος ή βιολόγος με εμπειρία σε θέματα περιβαλλοντικής διαχείρισης στο πλαίσιο της κλιματικής αλλαγής (σύμβουλος).
- Κοινωνικός επιστήμονας με ειδίκευση στη διαχείριση κινδύνων από φυσικές καταστροφές (σύμβουλος).

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ: ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΧΑΡΤΩΝ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ: ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΧΑΡΤΩΝ ΜΕΛΕΤΗΣ

Συνοδευτικός χάρτης Σταδίου Α΄:

1. Ζητήματα υποβάθρου - ανάλυση

Ανάγλυφο εδάφους (ισοϋψείς και υψομετρικές ζώνες), υδρολογικά στοιχεία και υδατικοί πόροι (ποτάμια, χείμαρροι, πηγές, υγρότοποι), γενικές καλύψεις γης, ζώνες προστασίας (ήδη θεσμοθετημένες ή προτεινόμενες για θεσμοθέτηση σύμφωνα με την ΕΠΜ του 2006), μοναστηριακά συγκροτήματα και εξαρτήματά τους, χώροι παραγωγικών δραστηριοτήτων (λατομεία και χώροι διάθεσης αδρανών υλικών, εγκαταστάσεις μεταποίησης και εργαστήρια, κ.ά.), μεταφορικές και τεχνικές υποδομές, συμπεριλαμβανομένων τυχόν προβλεπόμενων ή προτεινόμενων από παλαιότερες μελέτες (πρωτεύον οδικό δίκτυο, άλλοι δασικοί δρόμοι και περιπατητικά μονοπάτια, λιμάνια, χώροι απόθεσης απορριμμάτων, δεξαμενές και αντλιοστάσια, εγκαταστάσεις πυρόσβεσης, υποδομές ενέργειας, εγκαταστάσεις επικοινωνίας, κ.ά.).

2. Ζητήματα αξιολόγησης

Χώροι που έχουν υποστεί περιβαλλοντική υποβάθμιση ή/και υποβάθμιση του τοπίου τους (όπως αποτεφρωμένα δάση ή/και δάση που έχουν υποστεί υπερβολική εκμετάλλευση, υποβαθμισμένες περιοχές λατομείων, εγκαταλελειμμένες καλλιέργειες, κ.ά.), απύσες ή/και ανεπαρκείς μεταφορικές και τεχνικές υποδομές, περιοχές με ευαισθησία σε κινδύνους φυσικών καταστροφών.

Συνοδευτικός χάρτης Σταδίου Β΄:

Η προκαταρκτική πρόταση του Σταδίου Β΄ θα συνοδεύεται από χάρτη αντίστοιχης κλίμακας με εκείνη του Σταδίου Α΄, όπου θα περιλαμβάνονται, πέραν των στοιχείων υποβάθρου, οι προκαταρκτικές προτάσεις της Μελέτης ανά τομέα παρέμβασης. Ενδεικτικά, αυτό μπορεί να αφορά προτάσεις: περιοχών αποκατάστασης του περιβάλλοντος ή του τοπίου, καθορισμού περιοχών προστασίας, παραγωγικών δασών, καλλιεργήσιμων εκτάσεις, νέων ή προς αναβάθμιση τεχνικών και μεταφορικών υποδομών, εγκαταστάσεων παραγωγής ενέργειας, υποδομών επικοινωνιών, κ.ά. Για την επισήμανση των πιθανών εναλλακτικών επιλογών ζητείται η σύνταξη ξεχωριστών χαρτών, υπό μορφή γενικών εναλλακτικών σεναρίων (μέγιστος αριθμός τριών (3) σεναρίων - χαρτών).

Συνοδευτικός χάρτης Σταδίου Γ΄:

Η οριστική πρόταση του Σταδίου Γ΄ θα συνοδεύεται από χάρτη αντίστοιχης κλίμακας με εκείνη των Σταδίων Α΄ και Β΄, όπου θα περιλαμβάνονται, πέραν των στοιχείων υποβάθρου, οι οριστικές προτάσεις της Μελέτης ανά τομέα παρέμβασης, σύμφωνα με όσα αναφέρονται για το Στάδιο Β΄.

ΜΕΡΟΣ ΙV: ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΜΕΡΟΣ IV: ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Για την αποτελεσματική παρακολούθηση της ποιότητας και πληρότητας της Μελέτης, ανεξαρτήτως του τρόπου ανάθεσης που θα επιλεγεί σε συνάρτηση και με το πλαίσιο χρηματοδότησής της, προτείνεται η σύσταση Επιτροπής Παρακολούθησης από την Ιερά Κοινότητα. Οι αρμόδιοι φορείς της Πολιτείας (ΥΠΠΟΠΑΙΘ, ΚεΔΑΚ, ΥΠΑΠΕΝ) θα μπορούσαν, εφόσον αποφασιστεί κάτι τέτοιο, να συνεπικουρούν με γνωμοδοτικό ρόλο στο έργο της Επιτροπής μέσω εκπροσώπων τους. Στην Επιτροπή Παρακολούθησης μετέχει και ο συντονιστής του εγχειρήματος Θ. Παπαγιάννης, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Προκαταρκτικής Έκθεσης.

Για την υποβοήθηση του έργου της Επιτροπής Παρακολούθησης, προτείνεται να συσταθεί μια Τεχνική Συμβουλευτική Επιτροπή, αποτελούμενη από επιστήμονες με εμπειρία στα κύρια θέματα που άπτονται της Μελέτης, καθώς και γνώση της περιοχής του Αγίου Όρους. Οι προτεινόμενες επιστημονικές ειδικότητες είναι:

- Δασολόγος ή περιβαλλοντολόγος - βιολόγος με εμπειρία στη διαχείριση φυσικών οικοσυστημάτων,
- Αρχιτέκτων με εμπειρία στην αποκατάσταση ιστορικών κτισμάτων,
- Αρχαιολόγος - βυζαντινολόγος με εμπειρία στη συντήρηση και αποκατάσταση ιστορικών κειμηλίων,
- Νομικός σύμβουλος με ειδίκευση στο διοικητικό, εκκλησιαστικό και αγιορείτικο δίκαιο.

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ Ι: ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

[Διαθέσιμη σε ξεχωριστό τεύχος]